

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

WETTIGE VERDEDIGING EN GEBRUIK VAN VUURWAPENS DOOR DE POLITIE BIJ ROOFOVERVALLEN

(Artikelen 257 en 416 van het Strafwetboek)

De Minister van Justitie heeft onlangs een wetsontwerp ingediend, waarbij in het Strafwetboek een nieuw artikel tot aanvulling en uitbreiding van het in de artikelen 416 en 417 omschreven begrip van «ogenblikkelijke noodzaak van de wettige verdediging» wordt ingelast. Dit nieuw artikel 417bis wordt ingedeeld bij de «gerechtvaardigde doodslag, gerechtvaardigde slagen en verwondingen» en luidt als volgt: «Doodslag, verwondingen en slagen zijn eveneens gerechtvaardigd wanneer zij het gevolg zijn van het gebruik van een vuurwapen door een agent van het openbaar gezag of van de openbare macht, indien dat gebruik noodzakelijk blijkt voor de aanhouding van voortvluchtige personen ten aanzien van wie ernstige aanwijzingen bestaan dat zij op het punt stonden een gewapende aanslag op personen of goederen te plegen of eraan deel te nemen, of zoëven een dergelijke aanslag hebben gepleegd of eraan hebben deelgenomen».

«In het geval van het voorgaande lid mag de agent zijn wapen niet gebruiken dan nadat hij mondeling of door een schot in de lucht de personen tegen wie hij aanstalten maakt het te gebruiken, heeft gewaarschuwd, tenzij de houding van die personen bij hem de vrees kan wettigen voor een dreigend gevaar voor zijn eigen of een anders persoon.

«De agent mag zich echter niet van vuurwapens bedienen als hij daardoor het leven van derden ernstig in gevaar brengt, tenzij zulks geboden is door de onmiddellijke noodzaak van de wettige verdediging van zichzelf of van een ander.»

Bij de eerste lezing van deze tekst (wetsontwerp nr. 169 Parlementaire bescheiden, Senaat, zitting 1968-69) blijkt onmiddellijk, dat hij met de bepalingen van artikel 257 van het strafwetboek betreffende het gebruik van geweld door gezagdragers in de uitoefening of ter gelegenheid van hun bediening dubbel gebruik maakt.

Indien het wetsontwerp in zijn huidige redactie wordt gestemd, zal — in tegenstelling met het door de wetgever nagestreefde doel — het optreden van de politiediensten nog moeilijker en hun tussenkomst nog ingewikkelder worden gemaakt.

* * *

Het is de Regering niet ontgaan dat de criminaliteit van geweld uitbreiding neemt en niet alleen particulieren en hun goederen in gevaar brengt, maar ook de ordediensten bedreigt. Geschreven en gesproken pers maken geregeld melding van gewapende overvallen in België en in andere landen. Particuliere verenigingen worden opgericht om de meest bedreigde slachtoffers doeltreffender te beveiligen ⁽¹⁾. De criminologen zoeken in uitstekende wetenschappelijke werken naar verklaringen en oplossingen ⁽²⁾.

Het is dan ook normaal dat de Regering aan «haar onverpoosd streven om de toeneming over het gehele grondgebied van een geduchte vorm van misdadigheid, de gewapende aanslagen op personen en op goederen, te keer te gaan» (Memorie van toelichting) vorm heeft willen geven. Met het oog hierop meent zij het begrip van wettige verdediging te moeten uitbreiden, omdat de huidige omschrijving volgens haar niet meer zou volstaan om de gezagdrager te beschermen die door gewapende bandieten bedreigd wordt. «Het is niet meer mogelijk — aldus de Memorie van toelichting — te blijven hechten aan het strikt beperkte begrip van wettige verdediging». Want «uit de aard zelf van het misdrijf waarbij hun optreden wordt gevorderd, valt voor de agenten van het openbaar gezag «immers terecht te duchten, dat de misdadigers die zij gewapend weten, hun wapens zullen richten tegen diegenen die hen achtervolgen».

In deze gevallen is het aangewezen de agenten van het openbaar gezag «de bevoegdheid toe te kennen hun wapens te gebruiken, niet alleen om zich te verdedigen, maar ook om de misdadigers te overmeesteren».

Inderdaad: 1° «Met deze bevoegdheid zouden de agenten de beschikking krijgen over een doeltreffender middel tot optreden en zou worden vermeden dat bij hen aarzeling opkomt omtrent het ogenblik waarop zij zich in staat van wettige verdediging zouden kunnen achten»;

2° «de opneming in onze strafwetgeving van een zodanige maatregel, die in de eerste plaats bestemd is om te beletten dat de daders van de steeds talrijker wordende aanslagen aan het gerecht ontsnappen, zou een

betere beveiliging van de maatschappij in de hand werken».

Dergelijke maatregel zou dan ook «diegenen doen nadenken die in de verleiding mochten komen om dit soort misdadigheid te beoefenen met de hoop die thans al te vaak wordt vervuld, ongestraft te blijven».

Dit is dan het door de wetgever nagestreefde tweevoudige doel om meer armslag aan de politie te geven en een betere identificatie van de daders in de hand te werken met het gevolg dat het aantal aanslagen zou verminderen uit vrees voor de daders om ontdekt, aangehouden, of verwond te worden door de vuurwapens van de openbare macht.

* * *

Enkele jaren geleden reeds heb ik getracht aan te tonen dat de staat van wettige verdediging ⁽³⁾ — een van de voornaamste begrippen uit het continentaal strafrecht — de vereniging van de volgende voorwaarden impliceert:

1° Bedreiging tegen personen met ernstig fysisch geweld ⁽⁴⁾.

2° Persoonlijke reactie van het slachtoffer of solidaire reactie van een derde, gepaard gaande telkens met de keuze betreffende de afweer, de aard en de middelen ervan.

3° De bedreiging moet getoetst worden aan de persoon van het slachtoffer en de omstandigheden waarin het feit plaatsgrijpt. Ook de reactie moet beoordeeld worden aan de hand van subjectieve en objectieve gegevens.

4° Afwezigheid van enige tussenkomst van de gemeenschap.

Deze laatste voorwaarde is van allereerste belang, want zij verleent aan de wettige verdediging haar juiste draagwijdte en sociologische basis. Het is juist omdat de gemeenschap tekort komt aan haar taak om de orde te handhaven en onmachtig is om haar specifieke rol te vervullen, dat een particulier persoon het recht verkrijgt om zichzelf of een derde te beschermen tegen fysisch geweld met de middelen, waarover hij beschikt.

Om het hoofd te bieden aan een toestand waarin de administratieve overheid niet bij machte is om haar rol te vervullen, heeft de particulier het recht te handelen alsof de groep niet georganiseerd was om zichzelf of anderen te beschermen. Dit is het grondbeginsel waarvan steeds moet herinnerd worden.

Waarom en hoe kan nu het begrip van wettige verdediging worden uitgebreid tot politiediensten die de gemeenschap vertegenwoordigen en die in haar naam optreden?

De wetgever van 1867 heeft getracht een logisch geheel op te bouwen. Het strafwetboek in één van zijn delen wijzigen, sluit het gevaar in, dat het geheel op losse schroeven zou komen te staan.

In het strafwetboek zijn alle bepalingen betreffende het geweld uitgeoefend door gezagdragers ingedeeld bij het hoofdstuk gewijd aan de openbare personen en niet bij de opzettelijke slagen en verwondingen in het algemeen. Artikel 416 van het strafwetboek regelt de wettige verdediging van de enkeling, de gewone staatsburger, maar in geen geval deze van de gezagdrager in de uitoefening van zijn bediening. Deze rechtvaardiging vindt haar oorsprong en haar grenzen bij de particuliere persoon die in gevaar verkeert. Telkens dient rekening gehouden te worden met zijn fysieke en morele persoonlijkheid, met zijn eigen psychologie, zijn geslacht en zijn beroep.

Hoe zou dergelijke maatstaf kunnen gehanteerd worden

om de gezagdragers te «rechtvaardigen» ⁽⁵⁾, die uit kracht van hun beroep aan geweld het hoofd moeten bieden, die geweldplegers moeten te keer gaan en overmeesteren? Zou een impulsieve reactie of een ondoordacht optreden kunnen ingeroepen worden als rechtvaardiging? Neen, subjectieve criteria kunnen hier niet te pas komen. Van gezagdragers wordt méér geëist en voor hen moeten andere normen gelden.

De criteria moeten sociaal objectief zijn: de maatstaven zijn hier de dwangmiddelen eigen aan ordemachten d.w.z. dat rekening moet gehouden worden met de omvang en de aard van het risico en het sociaal doel dat wordt nagestreefd. De reactie moet eenvormig en geordend zijn, met de wet of de verordeningen overeenstemmen alsook met de wil van de georganiseerde groep en niet alleen met deze van een bepaalde enkeling of een kleine groep.

De «gewone» wettige verdediging veronderstelt ook een reeds uitgedrukte bedreiging door een fysisch persoon, terwijl het wetsontwerp streeft naar het voorkomen van feiten door ze af te raden. Wettige verdediging volgt na een uitwendige daad — de bedreiging —: het wetsontwerp wil slechts voorkomen, de strafbare daad beletten, elke aarzeling bij de agent wegnemen, zodat zijn vastberadenheid «diegenen zou doen nadenken, die in de verleiding mochten komen om dit soort misdadigheid te beoefenen met de hoop die thans al te vaak wordt vervuld, ongestraft te blijven» (Memorie van toelichting blz. 3).

Dit zal aanleiding geven tot nieuwe betwistingen.

Want het gebruik van wapens moet worden aangewend vóór het uiten van enige bedreiging wil het optreden van de gezagdragers doeltreffend zijn. De «mondelinge» waarschuwing of «het schot in de lucht» kunnen bij gewapende overvallen fatale gevolgen hebben. Dat is ook het geval bij het gebruik van wapens om de vlucht te verhinderen. Wordt dit niet ingegeven door theoretische bespiegelingen zonder verband met de criminologische werkelijkheid? Moet de wet soms haar bescherming niet verlenen vooraleer de goederen of de personen aangetast worden?

Oefeningen in het snelvuren behoren tot de gebruikelijke training van dergelijke misdadigers en het is daarom ook onontbeerlijk dat het ingrijpen van de politie even doeltreffend en even snel geschiedt. De chef van de anti-gang brigade in Frankrijk is trouwens ook de auteur van een technisch handboek, gewijd aan de techniek van het snelvuren ⁽⁷⁾.

«Het is wenselijk gebleken het beginsel niet uit te breiden tot alle gevallen waarin de agenten van het gezag komen te staan voor zelfs gewapende personen, die ervan verdacht worden enige misdaad of enig wanbedrijf te plegen of daartoe aanstalten te maken. Zodanige veralgemening zou immers tot misbruik aanleiding kunnen geven. Het mag niet dat de agenten van het openbaar gezag menen dat zij gerechtigd zijn op iedere verdachte te vuren ten einde hen te vatten.» (Memorie van Toelichting, blz. 4).

Dit argument lijkt gevaarlijk, want de criminele bedreiging richt zich niet tot een bepaald persoon, maar tot elk van de agenten die tussenkomen. Hoe kunnen zij de ernst van de bedreiging afwegen die tegen hen en terzelfdertijd tegen anderen gericht is?

De tekst, die verwijst naar het begrip van wettige verdediging, maakt een principiële fout door een verwarring te verwekken, die de criminologische werkelijkheid in de schaduw stelt.

* * *

Het Belgisch strafrecht heeft de grenzen bepaald waarin agenten van het openbaar gezag of de openbare macht

mogen optreden. Artikel 257 van het Strafwetboek, boek II, titel IV (Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare orde, gepleegd door ambtenaren in de uitoefening van hun ambt of door bedienaren der erediensdiensten in de uitoefening van hun bediening), hoofdstuk V (Misbruik van gezag), bepaalt een bijzondere straf voor ieder openbaar officier of ambtenaar, bestuurder, agent of aangestelde van de Regering of van de politie, uitvoerder van rechterlijke bevelen of van vonnissen, hoofdbevelhebber of ondergeschikt bevelhebber van de openbare macht, die *zonder wettige reden*, geweld gebruikt of doet gebruiken tegen personen in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn bediening ⁽⁸⁾.

Opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel gepleegd door particulieren valt onder de toepassing van de artikelen 392 en volgende van het Strafwetboek. Indien deze gewelddaden gepleegd worden door een gezagdrager, nl. door een agent van de openbare macht of van het openbaar gezag waarvan sprake in het wetsontwerp n° 169, wordt de straf verhoogd ingevolge de artt. 257 en 266 van het strafwetboek. Geschiedt het gebruik van geweld met wettige redenen, dan is het gerechtvaardigd. Artikel 257 is dus tegelijkertijd een bedreiging en een bescherming voor de gezagdrager ⁽⁹⁾.

Deze bepaling herneemt trouwens letterlijk artikel 186 van het Franse Strafwetboek van 1810; alleen de sanctie werd in 1867 aangepast. De tekst zelf spruit voort uit de strafsancie die gehecht was aan artikel 82 van de Grondwet van 22 frimaire jaar VIII, waarbij «alle gewelddaden bij aanhoudingen, opsluitingen of terechtstellingen behoudens deze toegelaten door de wet» verboden werden.

Waarom heeft de Belgische wetgever (en voorheen de Franse wetgever) dergelijke bepaling in zijn wettelijk arsenaal opgenomen? Omdat hij na het misbruik van gezag door de gezagdragers in de artt. 254, 255 en 256 te hebben beteugeld, ook de aanslag tegen fysieke personen heeft willen bestraffen.

Het spreekt vanzelf dat de ambtenaar niet kan gestraft worden wanneer hij zijn taak heeft vervuld. Al dan niet bevolen door de overheid, in staat van wettige verdediging of noodweer, zijn optreden strookt dan met de wet. Maar telkens het gebruik van geweld niet gewettigd is door ambtelijke verrichtingen, verdient het een strengere sanctie dan wanneer het aangewend wordt door de gewone burger.

Het probleem bestaat in het nader bepalen van het criterium en de reden van de wetmatigheid.

* * *

De in het regeringsontwerp bedoelde personen zijn reeds genoemd in artikel 257 van het strafwetboek, dat trouwens veel ruimer is dan artikel 417 bis. De ontwerpers van het strafwetboek wilden niet alleen het gebruik van geweld door ambtenaren, bedienenden en lagere agenten voorkomen of rechtvaardigen — het zijn vaak de lagere agenten die geweld aanwenden bij het vervullen van hun taak — doch ook de hogere ambtenaren of gezagdragers treffen, die zonder reden geweld gebruiken of doen gebruiken ⁽¹⁰⁾.

Waarom wil de wetgever van vandaag deze opsomming beperken? Welke redenen kunnen aangevoerd worden om de mogelijkheid van vervolging of rechtvaardiging van hogere ambtenaren, die geweld aanwenden of doen aanwenden tegen een particulier, uit te schakelen?

Bovendien, waarom moet deze grond van rechtvaardiging in het belang van openbare gezagdragers bij de particuliere geweldpleging ondergebracht worden?

Andere redenen van rechtvaardiging van openbare personen zijn vermeld in dat deel van het Strafrecht, dat voor hen geschreven is, zoals o.m. de artikelen 152 en 260 ⁽¹¹⁾.

Waarom hierop een uitzondering maken? Waarom, zonder enig motief, de logische ordening van het strafwetboek verstoren en de beginselen door elkaar werpen? Precies omwille van het gevaarlijke van gezagdragers, die een vuurwapen dragen, gewoonlijk in groep optreden, en bovendien speciaal gedruild zijn, heeft de wetgever van 1867, bijzondere voorzieningen getroffen en ze oordeelkundig onder het hoofdstuk «misbruik van gezag» bijeengebracht.

Rigaux en Trousse leggen uit dat artikel 257 een verzwarende en tevens een niet-toepasselijkheid van de straf inhoudt. Het is een misdrijf dat slechts door bepaalde daders kan gepleegd worden (Lles crimes et délits, t. IV, p. 327).

Artikel 257 heeft nog een ander voordeel op het voorgestelde artikel 417 bis. Het beteugelt niet alleen het gebruik van geweld, maar ook uitdrukkelijk het doen gebruiken van geweld, beginsel dat samenhangt met het in artikel 260 bedoelde hiërarchische bevel.

* * *

Artikel 417 bis spreekt slechts over gebruik van vuurwapens. Verwijst het implicite naar artikel 34 van de wet van 10 april 1933, dat douanebeambten toelaat gebruik te maken van hun wapens? Of heeft deze wet als voorbeeld gediend?

Welke zijn dan de gemeenschappelijke criminologische grondslagen? ⁽¹²⁾

Bovendien, waarom andere wapens uitsluiten? Kunnen gummiknuppels, stokken of blanke wapens niet aangewend worden om gewelddaden te plegen? Mogen traan-gasgranaten of de blote vuist worden uitgesloten? ⁽¹³⁾

Wij kunnen ons van de indruk niet ontdoen dat de wetgever van 1867 beter voorgelicht bleek toen hij alle geweld, welke ook de door de gezagdrager gebruikte techniek was, voorzag ⁽¹⁴⁾.

* * *

Het regeringsontwerp vermeldt niet uitdrukkelijk het begrip van het gebruik der wapens «in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van de bediening». Deze voorwaarde ligt evenwel besloten in de tekst en ze volgt ook uit het geheel van de tekst. Wie de moeilijkheden kent die dergelijke problemen in de rechtspraak en de rechtsleer hebben meegebracht kan niet anders dan deze onnauwkeurigheid betreuren.

De essentiële voorwaarde voor de inbreuk op artikel 257 is dat de gewelddaden worden uitgeoefend zonder wettige reden. Voor de agent stelt zich onmiddellijk de hoofdvraag: is het geweld wettig en behoort het tot mijn ambtsverrichtingen ofwel is het onwettig? In dit laatste geval pleegt hij een ernstig misdrijf want hij schaaft niet alleen een particulier belang, maar omdat hij in de uitoefening van zijn bediening handelt brengt hij eveneens het openbaar gezag en de openbare orde in het gedrang, zodat hij nog grotere schade berokkent.

Vermits de wettige reden door geen enkel wetsvoorschift wordt omschreven, wordt de beoordeling aan de feitenrechter overgelaten ⁽¹⁵⁾. Rechtspraak en rechtsleer hebben dan ook de voorwaarden bepaald waaraan de wettige reden moet beantwoorden en bij gebreke waarvan een misdrijf gepleegd wordt.

Gebruik van geweld moet als onontbeerlijk voorkomen om de openbare orde te handhaven. De orde moet dus verstoord zijn of moet bedreigd worden, de wet of de verordeningen moeten overtreden zijn, of op het punt staan overtreden te worden. «Zonder gebruik van geweld, schrijft Garraud, zouden wet en recht onmachtig en ongewapend blijven» ⁽¹⁶⁾.

Behoudens ordeverstoring of bedreiging met ordever-

storing, is het gebruik van geweld niet te rechtvaardigen. Maar zo de minste ordeverstoring volstaat, is echter de eenvoudige provocatie onvoldoende en het is niet tegenstrijdig vast te stellen dat geweld zonder wettige reden werd gepleegd, zulks terwijl het nochtans werd uitgelokt ⁽¹⁷⁾.

In de tweede plaats moet het gebruik van geweld steunen op de wet of op de verordeningen, die de opdracht van de openbare persoon bepalen. Rigaux en Trousse schrijven dat een realistische kijk op het kwijten van hun taak door sommige ambtenaren, niet uitsluit dat deze agenten verplicht worden geweld te gebruiken in de uitoefening van hun bediening ⁽¹⁸⁾. In sommige gevallen voorziet de wet zelf in het gebruik van geweld, in andere gevallen zijn het de verordeningen of zelfs ministeriële richtlijnen.

Ingeval van gewapende overval (roofoverval, vliegtuigkaperij e.a.) bestaat er ongetwijfeld een sociaal vergrijp dat het gebruik van geweld vanwege de agent kan rechtvaardigen, zelfs als dit door middel van een vuurwapen moet gebeuren.

Een rondschrijven van de Minister van Justitie dd. 19 augustus 1913 (n° 37.160 litt. P) verwijst naar de staat van wettige verdediging en niet naar artikel 257 van het strafwetboek: «De agenten van het openbare gezag hebben het recht, in hun strijd tegen misdadigers, gebruikelijk gebruik te maken van maatregelen die nodig zijn voor hun zelfbehoud, telkens ze zich redelijkerwijze in gevaar kunnen achten. *Die noodwendigheid die de verdediging wettigt*, volgt uit de feiten zelf, uit de dreigende of de gevaarlijke houding van de misdadigers of uit andere objectieve omstandigheden die in elk geval afzonderlijk moeten onderzocht worden» ⁽¹⁹⁾.

Deze richtlijnen, die wellicht geldig waren op het ogenblik dat ze werden verstrekt, zijn thans voorbijgestreefd, vooral sedert de verschijning van nieuwe vormen van criminaliteit van geweld. Men hoeft slechts een criminoloog te raadplegen ⁽²⁰⁾ om de bezorgdheid van de regering voor een betere bewapening der gezagdragers te begrijpen en te steunen. Deze vormen van criminaliteit hebben echter niets te maken met de staat van wettige verdediging, zoals deze thans nog opgevat wordt. De wetgever moet vertrekken vanuit een ander standpunt.

Zelfs recentere en vooral bijzondere wetten tonen aan dat het begrip van wettige verdediging op dit gebied verlaten wordt. Inzake douanen en accijnzen bepaalt artikel 34 van de wet van 10 april 1933 dat de agenten gemachtigd zijn hun wapens te gebruiken «tegen personen die hen aanvallen of die gewapenden weerstand bieden of die hen ernstig gevaar doen lopen gekwetst te worden of het leven te verliezen» (al. 3, 1°).

Het begrip «wettige verdediging» wordt hier al veel ruimer opgevat ⁽²¹⁾, maar de tekst laat ook toe de wapens te gebruiken «tegen personen die zonder aan het bevel om te blijven staan gevolg te geven, op de vlucht slaan na hen gewapenderhand aangevallen te hebben en tegen geleiders van voertuigen met mechanische beweegkracht, die op de vlucht slaan na gestuurd te hebben om hun leven in gevaar te brengen». Men is hier reeds ver verwijderd van het begrip van de wettige verdediging ⁽²²⁾. Het derde deel gaat echter nog verder deze richting uit, daar artikel 34 al. 3 het gebruik van wapens toelaat om degenen te verjagen die «ondanks de aanmaning om weg te gaan, pogen hun de aangehaalde koopwaren of vervoermiddelen te ontnemen, hen te verwijderen uit een post waar ze hun bewaking uitoefenen of hun gevangenen te bevrijden». Het gaat hier duidelijk niet meer om wettige verdediging, maar om een toepassing van art. 257 van het strafwetboek. In hun commentaar op art. 34 van de wet van 30 april 1933, drukken J. Velu en P. Godding de mening uit dat de leden van de rijkswacht gemachtigd

zijn artikel 34 in te roepen telkens zij samenwerken met de agenten van de douanen en accijnzen in de douanezone, zelfs buiten de lijfelijke aanwezigheid van deze agenten.

Duidelijk blijkt dat de wetgever het begrip wettige verdediging buiten zijn natuurlijke grenzen wil uitbreiden om meer en meer de wettige reden in te roepen. Men constateert bovendien dat hij bij gewapende overvallen dezelfde verdedigingsmiddelen als ingeval van onlusten en opstand toelaat. Artikel 105 van de gemeentewet bepaalt inderdaad dat bij onlusten, vijandige samenscholingen of andere zware aanslagen tegen de openbare orde, de burgemeester of zijn plaatsvervanger, een beroep mag doen op de openbare macht; art. 106 van dezelfde wet bepaalt zelfs dat na een drievoudige door de burgemeester, de schepen of de politiecommissaris herhaalde aanmaning, de ordeverstoorers moeten uiteengaan en zoniet door geweld daartoe kunnen worden gedwongen.

De wet van 2 december 1957 wijst op dezelfde evolutie, want haar artikel 19 geeft de rijkswacht het recht blanke wapens en vuurwapens te gebruiken om samenscholingen uiteen te drijven of opstand te onderdrukken ⁽²⁴⁾.

De derde voorwaarde bestaat in het wettig motief. Het is noodzakelijk dat er geen andere niet gewelddadige of minder gewelddadige middelen voorhanden zijn om de openbare orde te verzekeren.

In dit verband is gesteld dat de gezagdrager vermoed wordt wettig gehandeld te hebben en dat het aan de aanklager behoort te bewijzen dat hij zonder wettige reden is opgetreden ⁽²⁵⁾. Deze stelling lijkt ons gevaarlijk. Het komt aan het Openbaar Ministerie toe het bewijs te leveren van alle omstandigheden, die de rechter in de gelegenheid moeten stellen de gegevens van het delict of de redenen van rechtvaardiging te beoordelen. Het parket is dus verplicht de feiten zo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken.

Uit deze derde voorwaarde vloeit voort dat de overheidsagent de grens van het strikt noodzakelijke in de uitvoering van de overheidsdaad niet mag overschrijden ⁽²⁶⁾. Gezien het gaat om een persoon die in de uitoefening en uit hoofde van zijn bediening handelt, zullen objectieve criteria worden in acht genomen, terwijl voor particulieren, die in staat van wettige verdediging handelen, met persoonlijke maatstaven zal worden gemeten (o.a. emotiviteit, gevoeligheid) ⁽²⁷⁾.

De wetmatigheid moet verder in verband gebracht worden met de begrippen, vervat in de artikelen 152 en 160 van het strafwetboek. Indien inderdaad de agent gewelddaden pleegt ingevolge een wettig bevel van de overheid, mag hij binnen de perken van dit bevel handelen.

* * *

Het voorgestelde artikel 417bis voert een nieuwe grond van rechtvaardiging in: «Doodslag, verwondingen en slagen zijn eveneens gerechtvaardigd» d.i. zijn in gelijke mate gerechtvaardigd ⁽²⁸⁾. Deze bijzondere vorm van wettige verdediging zou het misdrijf afschaffen door het wegnemen van de criminaliteit der daad of de strafbaarheid van de agent.

Maar dit geldt ook voor artikel 257 van het strafwetboek. Zo de wettige reden voorhanden is, ontsnapt de dader niet alleen aan de bij de artikelen 257 en 266 bepaalde verzwarende omstandigheden, maar aan elke straf. Het gaat om een grondbestanddeel van het misdrijf: de wettige reden ook neemt elke criminaliteit weg.

Het is geen reden van verschoning ⁽²⁹⁾ en de rechter mag slechts vrijspreken ⁽³⁰⁾.

* * *

We hebben gemeend bepaalde aspecten te moeten belichten van artikel 257 omdat het beter dan de wettige zelfverdediging kan aangewend worden tot bescherming van de enkeling tegen de gewapende macht en ook omdat het zo nauwkeurig bepaalt in hoeverre het gebruik van geweld toegelaten is bij de handhaving der orde. Indien wij rekening houden met het opzet van de wetgever van vandaag («de toeneming over het gehele grondgebied van een geduchte vorm van misdadigheid, de gewapende aanslagen op personen en op goederen, te keer te gaan», Memorie van toelichting), kan de vraag gesteld of er geen tegenstrijdigheid bestaat tussen eensdeels de wettige verdediging, zoals bepaald in de artikelen 416 en 417 van het strafwetboek en zoals zij in het nieuwe artikel 417bis geformuleerd wordt en anderdeels de techniek van de gewapende overval.

Bij roofoverval, die de meest treffende en meest recente vorm van criminaliteit is, en waartegen de wetgever speciaal wenst op te treden, volstaat het niet de gezagdragers de toelating te geven zich te verdedigen of hun de middelen te verstrekken om de misdadigers te vatten. De openbare macht moet met bedreiging der wapens kunnen handelen alvorens de misdadigers gebruik maken van hun wapens. Het zou onrechtvaardig zijn de politiemacht te verplichten te wachten tot er op hen geschoten wordt om te kunnen optreden terwijl de ondervinding leert dat deze misdadigers gewapend zijn en ze de eerste schieten. Ook de idee van de waarschuwing is voorbijgestreefd en zou de gezagdragers in groot gevaar kunnen brengen.

De hold-up is immers op moderne leest geschoeid; hij wordt volgens beproefde methodes op internationale schaal toegepast door gevaarlijke, intelligente en vooruitziende mannen, die niet alleen de wet maar ook haar leemten kennen. Elke deelnemer is voorbereid op zijn taak en de gewapende mededaders hebben gewoonlijk een degelijke opleiding in snelvuren genoten.

Hetgeen opvalt bij deze vorm van criminaliteit is dat de daders alle vereiste middelen aanwenden om in hun opzet te slagen.

«Het is duidelijk dat de dieven slechts dan hun slag kunnen thuishalen als ze de overmacht hebben gedurende de overval en gedurende de vlucht. Het is daarom dat ze een voldoende aantal deelnemers moeten te been brengen, die door hun fysische en psychische eigenschappen de factor veiligheid en alarm beheersen. Zo ingevolge onvoorziene omstandigheden, de bandieten het overwicht zouden verliezen, dan voorziet het plan de aanbreng van versterking. Deze hulp kan gebeurlijk voortspruiten uit een taakverdeling, want het plan van de grote hold-ups voorziet voor elke deelnemer, ondergeschikte taken die op initiatief of op bevel van de leider uitgevoerd worden. Het probleem van de bewapening dient in het raam van dergelijke beginselen te worden opgelost. Het overwicht berust op de weerloosheid van de tegenstrevers door een snel, vastberaden en doeltreffend optreden»⁽³¹⁾.

* * *

De meest aangewezen oplossing om efficiënt de gewapende overvallen te bestrijden bestaat niet in het verruimen of verbeteren van de wettige verdediging. De tekst van artikel 257 volstaat op zichzelf. De ruime betekenis van de door de wetgever gebruikte woorden stellen de rechter in de mogelijkheid om een soepele en aangepaste beteugeling resp. een noodzakelijke vrij-spraak te motiveren.

Wij achten het evenwel wenselijk, dat op de grondslag van het «wettig motief» de wetgever een meer gestructureerd geheel zou ontwerpen, waarbij de verplichtingen

en de taken van de openbare macht niet slechts met betrekking tot onlusten en andere verstoringen van de openbare orde nauwkeuriger zouden worden bepaald.

Het is zeker niet onbelangrijk eensdeels eenheid te brengen in de gedragslijn van de verschillende korpsen (rijkswacht, lokale politie, douane en accijnzen, gerechtelijke politie, enz.) en anderdeels de te volgen gedragslijn te bepalen, rekening gehouden met de aard van de ordeverstoring en niet met de aard van het korps.

Een dergelijke eenmaking zou de taak van de verschillende korpsen vergemakkelijken ten aanzien van de personen, die «zouden weten waaraan zij zich kunnen verwachten». Van de andere kant zou daardoor volgens de aard der feiten, steunend op de studie van de criminaliteit, een meer genuanceerde beteugeling mogelijk worden gemaakt.

Aldus zou een betere aan de omstandigheden aangepaste en veiliger beteugeling verzekerd zijn; de vele gegevens, die dikwijls in deze materie zulke grote rol spelen, zouden niet meer aan het toeval worden overgelaten.

Alzo zou de wens van de wetgever verwezenlijkt worden, nl. de personen doen terugdeinzen die «in verleiding komen om dit soort misdadigheid te beoefenen met de hoop, die thans al te vaak wordt vervuld, ongestraft te blijven».

André MARCHAL

(1) NVVGO, Nationale vereniging tot het voorkomen van overvallen, diefstallen en andere vormen van een wettelijke verwerpingen, v.z.w., Bergstraat 83, 1.000 Brussel.

(2) o.a. Bekaert H., N. Lahaye en M. Remouchamps, *Le Hold-up en Belgique*, éd. de l'Institut de sociologie, Université de Bruxelles, 1970.

(3) «De l'état de légitime défense en droit pénal belge», *Revue de droit pénal et de criminologie*, 1966-67, pp. 993-994.

(4) Zou het begrip van *in gevaar brengen* van een fysieke persoon niet juist zijn?

(5) Wij menen dat het beter is de termen van de wetgever te hanteren en «wettigen» te gebruiken in de zin van overeenkomstig de wet.

(6) Daderd en mededaders van een gewapende overval zullen altijd hun aftocht of vlucht dekken met het gebruik van hun wapens.

(7) Sasia, R., *Le tir rapide*, Paris, 1970.

(8) A. Marchal, *Novelles, Droit pénal*, t. III, n° 4597 en volg. (in druk).

(9) In de Memorie van toelichting van het wetsontwerp staat geschreven: De agenten van het openbaar gezag of van de openbare macht zijn thans, wat het gebruik van hun vuurwapens betreft, in dezelfde toestand als de gewone particulier. Mochten zij in de uitoefening van hun ambt met hun wapen iemand verwonden of doden, dan ontsnappen zij niet aan de strafrechtelijke gevolgen van hun daad, tenzij zij bewijzen in staat van wettige verdediging te hebben gehandeld (artikelen 416 en 417 van het Strafwetboek).

Geeft dit wetsontwerp niet de indruk dat artikel 257 van het Strafwetboek over het hoofd werd gezien? In dit geval had de Memorie van toelichting de redenen moeten vermelden waarom artikel 257 niet van toepassing was.

(10) Pand. B., v° *Abus d'autorité*, t. I, col. 775, n° 30.

(11) A. Marchal, *La loi ordonne, l'autorité commande*, Rev. de dr. pénal 1969-70, p. 195 tot 224.

(12) De memorie van toelichting maakt er een directe toespeling op en beschouwt het als een uitzondering op het algemeen beginsel van de wettige verdediging.

(13) De rijkswacht mag in de bij artikel 19 van de wet van 2 december 1957 bepaalde gevallen gebruik maken van blanke wapens of vuurwapens.

(14) Men zou kunnen opwerpen dat artikel 257 van het strafwetboek niet voor lichte gewelddaden of feitelikheden geldt (Pand. B., v° *Abus de confiance*, t. I, n° 30, col. 775; Nijpels & Servais, *Code pénal interprété*, 2° éd., t. II, p. 155, n° 2; Constant, *Manuel de droit pénal*, 2e partie, n° 535, Rigaux & Trousse, *Les crimes et les délits*, t. IV, p. 327). In de huidige samenleving zijn feitelikheden evenmin duldbaar als de andere gewelddaden. Zo artikel 257 niet kan worden toegepast, dan vallen de feiten onder artikel 563, 3° van het strafwetboek (zie ook R. Garraud, *Traité théorique et pratique*, t. IV, p. 442, n° 1554).

(15) Nijpels, *Code pénal interprété*, 1° ed., t. I, pp. 666 en 667; Pand. B., v^o *Abus d'autorité*, t. I, kol. 775, n° 30; Nijpels en Servais, *Code pénal interprété*, 2° ed., t. II, p. 155, n° 4; Garraud, *Traité théorique et pratique*, t. IV, p. 446, n° 1554.

(16) *Traité théorique et pratique*, t. IV, p. 444, n° 1554, (IV).

(17) Garraud, *Traité théorique et pratique*, t. IV, p. 445, n° 1554; Cass. fr., 30 januari 1835, *Bull. crim.*, n° 43. Dergelijke houding is wellicht te strak: alles kan afhangen van de vorm die de provocatie aannam, haar aard, en zelfs de begeleidende omstandigheden.

(18) *Les crimes et délits*, t. IV, p. 329.

(19) J. Velu en P. Godding, *L'utilisation des armes à feu par les agents de l'autorité ou de la force publique en cas d'agression armée*, in *Revue de la gendarmerie*, april 1968, n° 32, p. 9.

(20) Zie H. Bekaert, N. Lahaye en M. Remouchamps, *Le hold-up en Belgique*, Univ. Bruxelles 1970, p. 134 die aantonen hoe het opzettelijk en met voorbedachten rade gebruik maken van wapens eigen is aan hold-ups en hoezeer onze opvatting hieromtrent verkeerd is. Zie ook de tabellen onder n° 46, 47 en 48.

(21) Men moet toegeven dat er wettige verdediging is van zodra er in gevaar bringing is. Men voelt hier van welk belang dit begrip van in gevaar brengen is voor de aanpassing van het strafrecht aan de huidige samenleving.

(22) A. Marchal, *De l'état de légitime défense*, p. 14, n° 10, in *Revue de droit pénal*, 1967-68, het gaat hier niet meer om het in gevaar brengen van een bepaald persoon, maar om de bedreiging jegens de maatschappelijke orde omwille van de niet-aanhouding van de misdadigers.

(23) *L'utilisation des armes à feu par les agents de l'autorité ou de la force publique en cas d'agression armée*, p. 10 in *Revue de la gendarmerie*, april 1968.

(24) E. Janssens, *L'usage des armes à feu pour maintenir l'ordre public*, pp. 7-17 in *L'Officier de police*, mei 1966 en *Mouvement communal*, 1965, p. 464.

(25) Paris, 31 oktober 1955, *Jur. class. pér.*, 1956, II, n° 9092 en noot van R.C.; Lyon, 20 november 1961, *Gaz. pal.*, 1962, 71 en *Dalloz pér.*, 1962, p. 215; Vouin, R., *Droit pénal spécial*, 2e ed., p. 445, n° 414.

(26) Cass. fr., 6 augustus 1932, *Gaz. pal.*, 1932, 2765; Cass., 18 februari 1952, *Rev. de droit pénal*, 1951-52, p. 879.

(27) A. Marchal, *De l'état de légitime défense*, pp. 943-994, n° 30 en volg. in *Rev. de droit pénal*, 1966-67.

(28) De Franse tekst vermeldt «également» en niet «aussi», zodat hij enigszins afwijkt van de Nederlandse tekst die «eveneens» luidt.

(29) R. Garraud, *Traité élémentaire et pratique*, t. II, pp. 6 en 8, n° 436, t. IV, p. 445, n° 1554; Nijpels en Servais, *Code pénal interprété*, t. II, p. 155, n° 4.

(30) Cass. fr., 1 augustus 1878, *Dall. pér.*, 1878, I, 390. Zie ook voorbeelden in A. Marchal, *Crimes et délits des fonctionnaires*, *Novelles*, *Droit pénal*, T. III, n° 4635 tot 4643.

(31) H. Franssen, *Le hold-up en Belgique*, thesis U.L.B., 1966 en uittreksels in *Revue de la gendarmerie*, n° 34, oktober 1968, p. 18; A. Bekaert, N. Lahaye en M. Remouchamps, *Le hold-up en Belgique*; H. Stotz, *Tueur et pillleur international de banques*, pp. 15-21 in *Revue internationale de police criminelle* (Verhaal van Donald Blown-Hume in Zwitserland, waar hij moorddadig optreedt in de mening dat dit land niet aangesloten is bij Interpol).

RECHTSPRAAK

Rechtspraak in zake arbeidsongevallen

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 juni 1970.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadshere-vertegenwoordiger: M. De Bersaques.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaten: Mrs. Faurès en Struye.

Arbidsongevallen. — Fout van het ondernemingshoofd en fout van een derde. — Bijdrage van het ondernemingshoofd.

Wanneer de fout van het ondernemingshoofd met die van een derde heeft bijgedragen tot het ontstaan van een arbeidsongeval, ontnemt de beperking, ten voordele van het ondernemingshoofd, van de vergoeding van de door de getroffene geleden schade, aan de derde het recht niet om te eisen dat het ondernemingshoofd in de betaling van die vergoeding zou bijdragen.

In geval van gedeeltelijke aansprakelijkheid van een derde dient die bijdrage nochtans te worden vastgesteld op de wijze bepaald door art. 19 van de gecoördineerde arbeidsongevallen wetten.

Belgische Maatschappij van Algemene Verzekeringen
op het Leven t./ Royal Belge e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 mei 1969 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 19, inzonderheid leden 1, 2, 3, 5 en 6, van de op 28 september 1931 gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen (zoals gewijzigd door de wetten van 10 juli 1951, 16 maart 1954 11 juni 1964), 1214, 1250, 1251, 1382 en 1383 van het Bur-

gerlijk Wetboek, 22 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest zegt voor recht dat de eerste verweerster, als getreden in de rechten van haar verzekerden Bertrand en «Association des Industriels de Belgique», voor de helft de rechtsvordering mag uitoefenen die de getroffene Van Hoo had kunnen uitoefenen, om de redenen dat de werkgever van de getroffene zijn aansprakelijkheid ter zake van arbeidsongevallen verzekerd heeft bij eiseres, die de enige en werkelijke schuldenaar wordt, dat deze enige schuldenaar partij was toen door het arrest, op 24 november 1958 gewezen door het Hof van Beroep te Gent, werd uitgemaakt dat de «B.M.G.E.» een daad van wanbeheer had gesteld en «deze nalatigheid evenzeer tot het ontstaan van het ongeval heeft bijgedragen als die van Bertrand die bij het uitoefenen van het toezicht ter plaatse de ontoereikendheid van de uitvoering niet opmerkte; dat... aan de naamloze vennootschap Belgische Maatschappij van Algemene Verzekeringen enkel de helft van hogervermeld bedrag, hetzij 90.347,50 frank in hoofdsom, ten goede komt...», en dat de eerste verweerster zich dus terecht beroept op het gezag dat de wet aan het rechterlijk gewijsde toekent;

terwijl het arrest uitdrukkelijk vaststelt dat het ongeval waardoor Van Hoo is getroffen, toen hij in dienst van de tweede verweerster was, een arbeidsongeval was dat was voortgevloeid uit het samenlopen van de fouten van deze verweerster, zijn werkgeefster, en van derden (de B.M.G.E. en Bertrand), terwijl in zulk geval de werkgever of zijn verzekeraar tegen arbeidsongevallen jegens de getroffene slechts verschuldigd is de vaste vergoedingen waarin de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen voorzien, en terwijl, derhalve, noch de derde, die met bedoelde werkgever de aansprakelijkheid voor het ongeval deelt, noch de in de rechten van die derde getreden persoon, ontvankelijk is om ten opzichte van de werkgever terugbetaling te vorderen van de gemeenschappelijke vergoedingen of van een gedeelte daarvan, welke zij aan de getroffene zouden betaald hebben;

Overwegende dat wanneer, zoals door het arrest wordt vastgesteld, de fout van het ondernemingshoofd met die van een derde heeft bijgedragen tot het ontstaan van een arbeidsongeval, de beperking, ten voordele van het ondernemingshoofd, van de vergoeding van de door de getroffene geleden schade, aan de derde het recht niet ontnemt om te eisen dat het ondernemingshoofd in de betaling van die vergoeding zou bijdragen ;

Overwegende, nochtans, dat in geval van gedeeltelijke aansprakelijkheid van een derde, die bijdrage dient te worden vastgesteld, zoals door het arrest gedaan werd, op de wijze bepaald door artikel 19 van de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen ;

Dat het middel naar recht faalt ;

En overwegende dat, nu de voorziening wordt verworpen, de oproeping tot bindendverklaring van het arrest, zonder voorwerp wordt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening en de oproeping tot bindendverklaring ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 12 juni 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Advocaten : Mrs. Philips en Bayart.

Arbidsongevallen. — Bestendige arbeidsongeschiktheid. — Begrip. — Schatting.

De bestendige arbeidsongeschiktheid, voortspruitende uit een arbeidsongeval, bestaat in het verlies of de vermindering van het economisch potentieel van de getroffene.

Om dit potentieel te schatten moeten in aanmerking genomen worden de leeftijd, de vakkundigheid, het aanpassingsvermogen, de mogelijkheid van omscholing, de concurrentiële bekwaamheid op de algemene arbeidsmarkt, van de getroffene.

Van Wymeersch t./ Belgische Verzekeringsmaatschappij van de Middenstand.

Gelet op het bestreden vonnis, op 29 april 1969 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1,2, 28, tweede lid, van de gecoördineerde wetten van 28 september 1931 op de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen (gezegd artikel 1, aangevuld door de besluitwet van 9 juni 1945, artikel 1, en gezegd artikel 2, gewijzigd en aangevuld door de wet van 10 juli 1951, artikel 1) en 97 van de Grondwet ;

doordat het bestreden vonnis, op grond van een deskundig verslag dat de nieuwe fysische invaliditeit op 16 ten honderd vaststelt, de blijvende arbeidsongeschiktheid van eiser van 100 ten honderd op 16 ten honderd vanaf 8 juni 1964 vermindert ; dat het vonnis deze beslissing grondt op de navolgende redenen : dat de vraag is te weten of bedoelde fysische verbetering ook de bekwaamheid van eiser tot het verrichten van winstgevende arbeid heeft gewijzigd, in vergelijking met de graad van bekwaamheid op nul bepaald bij het vorig vonnis ; dat de schaal tot vaststelling van de graad van invaliditeit eerder abstract is en niet

blindelings moet toegepast worden op elk concreet geval, dat er ter zake geen enkele reden is om aan te nemen dat de blijvende arbeidsongeschiktheid, die haar oorzaak vindt in het ongeval, hoger ligt dan de door de expert voorgestelde 16 ten honderd ; dat een man die de middelbare leeftijd voorbij is en ongeschoold blijft weliswaar doorgaans minder gevraagd zal worden dan een gespecialiseerde arbeider, maar dat die omstandigheden, die het economisch rendement drukken, niet verward moeten worden met de gevolgen van het ongeval ;

terwijl, eerste onderdeel, het tegenstrijdig is enerzijds te erkennen dat er inzake vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen rekening dient gehouden te worden met het « concreet geval » van het slachtoffer en met zijn persoonlijke « bekwaamheid tot het verrichten van winstgevende arbeid », en anderzijds geen rekenschap te houden met de ouderdom en met de ongeschooldheid van het slachtoffer (schending van artikel 97 van de Grondwet) ;

tweede onderdeel, de arbeidsongeschiktheid dient bepaald te worden naar de algemene sociaal-economische toestand waarin het slachtoffer zich feitelijk bevindt en zijn persoonlijke werkmogelijkheden op de arbeidsmarkt, en die arbeidsmogelijkheden noodzakelijk verband hebben met zijn ouderdom en zijn ongeschooldheid op het ogenblik van het ongeval (schending van al de aangeduide wetsbepalingen, in het bijzonder artikel 2 van de gecoördineerde wetten) ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat uit de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken blijkt dat, bij vonnis van 17 juni 1961, aan eiser, slachtoffer van een arbeidsongeval, een blijvende arbeidsongeschiktheid van 100 ten honderd werd toegekend, op grond van een fysische onbekwaamheid van 25 ten honderd ; dat het bestreden vonnis, dat de vordering tot herziening door verweerster ingediend gegrond verklaart, de volledige arbeidsongeschiktheid van eiser ten gevolge van dit ongeval op 16 ten honderd vermindert, schatting die door de gerechtelijke deskundige werd voorgesteld, maar slechts ten aanzien van de lichamelijke letsels die eiser nog vertoont ;

Overwegende dat de bestendige ongeschiktheid tot werken, voortspruitende uit een arbeidsongeval, bestaat in het verlies of de vermindering van het economisch potentieel van de getroffene ; dat om dit potentieel te schatten in aanmerking moeten genomen worden de leeftijd, de vakkundigheid, het aanpassingsvermogen, de mogelijkheid van omscholing, de concurrentiële bekwaamheid op de algemene arbeidsmarkt van de getroffene ;

Overwegende dat het vonnis, dat weigert aan te nemen dat de bestendige arbeidsongeschiktheid ten deze volledig is gebleven, om de enkele reden dat de « omstandigheden van ouderdom en ongeschooldheid, die het economisch rendement drukken, niet moeten verward worden met de gevolgen van het ongeval », artikel 2 van de door het koninklijk besluit van 28 september 1931 gecoördineerde wetten schendt ;

Dat het tweede onderdeel van het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweerster in de kosten ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

3e Kamer. — 13 januari 1971.

Voorzitter : M. Louveaux.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advocaat-generaal : M. Lenaerts.
Advocaten : Mrs. Struye en Bayart.

Arbeidsongevallen. — Handelsvertegenwoordiger. — Begin en einde van zijn werk.

Het bestreden vonnis beslist wettelijk dat het werk van verweerder in cassatie begon op het ogenblik dat hij van huis vertrok en eindigde op het ogenblik dat hij thuis terugkwam.

Een aanzienlijk gedeelte van de tijd die een handelsvertegenwoordiger aan zijn werk besteedt, verloopt immers op de openbare weg. De ongevallen overkomen gedurende de menigvuldige trajecten die de handelsvertegenwoordiger aldus aflegt om zijn cliënteel te bezoeken, ook gedurende het laatste traject dat hij aflegt om huiswaarts te keren, kunnen beschouwd worden als overkomen in de loop van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst.

Uit die beslissing volgt geenszins dat een handelsvertegenwoordiger die in het holst van de nacht huiswaarts keert na urenlang in herbergen te hebben vertoefd, steeds moet worden geacht zijn arbeidsovereenkomst uit te voeren.

N.V. De Vrede t./ Dewinter.

Gelet op het bestreden vonnis, op 19 januari 1970 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Veurne ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1 van de bij koninklijk besluit van 28 september 1931 gecoördineerde wetten op de vergoeding der schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen, 1 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortvloeiende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, en 97 van de Grondwet ;

doordat het bestreden vonnis, zonder te ontkennen dat, zoals eiseres in haar conclusie staande hield, het ongeval waarvan verweerder het slachtoffer was, zich voerde op 22 augustus 1968 te 20 uur op het grondgebied Lampernisse, op de baan Diksmuide-Pervijze, nadat verweerder tot 16 uur te Roeselare en omgeving werkzaam geweest was en aan prospectie gedaan had en toen hij naar huis, namelijk Nieuwpoort, terugkeerde, en na beslist te hebben dat «het duidelijk is dat het werk van verweerder, die als handelsvertegenwoordiger in dienst was van de firma Kindermans, verzekerde van eiseres, en de beide Vlaanderen als prospectie had, begon op het ogenblik dat hij van huis vertrok tot op het ogenblik dat hij thuis terugkwam», beslist dat het ongeval een arbeidsongeval is, gebeurd «op het werk zelf», een college van deskundigen aanstelt om verweerder te onderzoeken en eiseres veroordeelt tot de kosten van de procedure in hoger beroep ;

terwijl, eerste onderdeel, het tegenstrijdig is en alleszins strijdig met de begrippen van arbeidsovereenkomst of van weg naar of van het werk, zoals zij door evenvermelde wetsbepalingen omschreven worden, als algemene rechtsregel te stellen dat de arbeidsovereenkomst voor bedienden tussen een handelsvertegenwoordiger en zijn werkgever insluit dat het werk begint op het ogenblik dat de handelsvertegenwoordiger van huis vertrekt tot op het ogenblik dat hij thuis terugkomt, vermits uit deze zogezegde rechtsregel zou moeten afgeleid worden, tegen de logica en tegen

bedoelde artikelen in, dat er voor een handelsvertegenwoordiger geen weg van of naar het werk bestaat, en dat de handelsvertegenwoordiger die in de laatste uren van de nacht en na uren lang in herbergen of nachtklubs verbleven te hebben, thuis terugkomt, moet geacht worden tot op dit ogenblik voortdurend werk verricht te hebben ten dienste van zijn werkgever, en in de uitvoering van zijn contract ;

tweede onderdeel, minstens uit de bewoordingen van het vonnis onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen, op grond van trouwens niet vermelde bewijselementen, dat in casu bij de tussen verweerder en zijn werkgever gesloten arbeidsovereenkomst bedongen werd dat verweerder zijn werk zou beginnen op het ogenblik dat hij van huis vertrok tot op het ogenblik dat hij thuis terugkwam, dan wel of hij in rechte, als algemene rechtsregel heeft willen stellen dat zulks een wezenlijk bestanddeel is van elk contract van handelsvertegenwoordiging, onduidelijkheid en dubbelzinnigheid in de motivering welke het Hof in de onmogelijkheid stellen zijn controlerecht uit te oefenen over de wettelijkheid van de bestreden beslissing en met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaan ;

derde onderdeel, het vonnis alleszins de conclusie van eiseres niet beantwoordt, in zover zij staande hield dat, op de dag van het ongeval, het prospectiewerk door verweerder verricht te Roeselare en omgeving tot 16 uur duurde en dat van 16 tot 20 uur verweerder niet meer werkte maar «op stap was», dat er dus een abnormale tijdspanne verlopen was tussen het einde van het werk en het ogenblik van het ongeval, dat verweerder het bewijs had moeten leveren dat deze onderbreking te wijten was aan overmacht of aan een wettige oorzaak en dat dit bewijs niet geleverd werd (schending van art. 97 van de Grondwet) ;

vierde onderdeel, minstens uit de bewoordingen van het vonnis onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen dat het niet juist of niet bewezen was dat er van 16 tot 20 uur een verloren tijdspanne en een onderbreking van de normale weg van het werk geweest was, tussen het prospectiewerk te Roeselare en het ogenblik van het ongeval te Lampernisse, dan wel of hij in feite heeft willen beslissen dat deze onderbreking bestond doch een wettige oorzaak had, dan wel nog of hij in rechte heeft willen beslissen dat verweerder de bewijslast niet had van de wettige oorzaak van onderbreking van de normale weg naar huis, onduidelijkheid en dubbelzinnigheid welke met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaan en het Hof in de onmogelijkheid stellen zijn controlerecht uit te oefenen over de wettelijkheid van de beslissing ;

Wat de eerste twee onderdelen betreft :

Overwegende dat het bestreden vonnis duidelijk en zonder dubbelzinnigheid beslist dat het werk van verweerder als handelsvertegenwoordiger begon op het ogenblik dat hij van huis vertrok en eindigde op het ogenblik dat hij thuis terugkwam ;

Overwegende dat deze beslissing wettelijk is ; dat immers een aanzienlijk gedeelte van de tijd welke een handelsvertegenwoordiger aan zijn werk besteedt op de openbare weg verloopt ; dat de ongevallen overkomen gedurende de menigvuldige trajecten welke de handelsvertegenwoordiger aldus aflegt om zijn cliënteel te bezoeken, ook gedurende het laatste traject dat hij aflegt om huiswaarts te keren, beschouwd kunnen worden als overkomen in de loop van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst ;

Overwegende dat uit die beslissing geenszins volgt dat een handelsvertegenwoordiger die in het holst van de nacht huiswaarts keert na urenlang in herbergen te hebben vertoefd, steeds moet worden geacht zijn arbeidsovereenkomst uit te voeren ;

Dat het vonnis vaststelt dat het prospectiegebied van verweerder zich uitstrekt over Oost- en West-Vlaanderen, dat het ongeval gebeurd is te 20 uur op de baan Diksmuide-Pervijze en dat, nu er in het beroep van verweerder van vaste uren geen spraak kan zijn, het ongeval, gezien de omstandigheden, « normaal » kan beschouwd worden als hebbende plaats gehad in de loop van de uitvoering van de overeenkomst;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat het vonnis de conclusie van eiseres, volgens welke verweerder op de dag van het ongeval zijn prospectiewerk beëindigd had te 16 uur en er tussen 16 en 20 uur een abnormale tijd verlopen was, waarvan verweerder niet bewees dat hij aan overmacht of aan een wettige oorzaak te wijten was, weerlegt door te beslissen dat er in het beroep van verweerder van vaste uren geen spraak kan zijn en dat te 20 uur, gezien de omstandigheden, verweerder « normaal » nog aan het werk was;

Wat het vierde onderdeel betreft:

Overwegende dat het vonnis, door te beslissen dat het te 20 uur overkomen ongeval « normaal » in de loop van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst is geschied, duidelijk en ondubbelzinnig te kennen geeft dat het niet bewezen is dat er zich tussen 16 en 20 uur een verloren tijdspanne en een onderbreking van het werk voorgedaan hebben;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 10 november 1970.

Voorzitter-verslaggever: Baron Richard.

Advokaat-generaal: M. Krings.

Belastingen. — Inkomstenbelastingen. — Art. 7 § 1 van de overeenkomst op 16 mei 1931 tussen België en Frankrijk gesloten met het doel dubbele belasting te vermijden.

Door voor te schrijven dat « de nijverheids-, mijn-, handels- of landbouwexploitaties belastbaar zijn in elk der Staten naar rato van de inkomsten voortgebracht door de aldaar gelegen vaste inrichtingen », stelt art. 7 § 1 van de belasting in België vrij de inkomsten van verweerder (vennootschap met in België gevestigde maatschappelijke zetel) voortgebracht door haar in Frankrijk gelegen vaste inrichting, die in beginsel aan de belasting in België onderworpen zijn.

Het bestreden arrest heeft derhalve niet wettelijk kunnen stellen dat door het bedrag van de belastbare grondslag in België vast te stellen aan de hand van de gezamenlijke resultaten van de vaste inrichtingen die verweerder in België en in Frankrijk bezit, wat leidde tot de opslorping van Belgische verliezen door Franse winsten, de Belgische administratie der belastingen, zelfs door van de in België verschuldigde belasting het gedeelte van dezelfde belasting op de in Frankrijk belastbare inkomsten af te trekken, art. 7 van voormelde overeenkomst geschonden heeft.

Belgische Staat t./ Dumont Frères et Compagnie.

Gelet op het bestreden arrest, op 24 februari 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 7, paragraaf 1, van de tweezijdige overeenkomst op 16 mei 1931 tussen België en Frankrijk gesloten met het doel dubbele belasting op het stuk van inkomstenbelastingen te vermijden, goedgekeurd bij de wet van 28 december 1931, 2, 2°, 25, paragraaf 1, 1°, 27, paragraaf 1, 32, paragraaf 1, lid 1 en 2, en 35, paragraaf 1, van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948;

doordat het bestreden arrest beslist dat door, voor de berekening van de belastbare grondslagen van de litigieuze aanslagen, de resultaten van de Belgische vaste inrichting en die van de Franse vaste inrichting van verweerder te vermengen, met name door de in België geleden verliezen aan te rekenen op de in Frankrijk behaalde winsten, de Belgische fiscus artikel 7 van voormelde Frans-Belgische overeenkomst heeft geschonden;

terwijl, overeenkomstig het beginsel van de uniciteit van de resultaten van een boekjaar, met de gezamenlijke resultaten van de activiteit van de onderneming rekening moet worden gehouden, zonder een onderscheid te maken tussen de plaats waar deze resultaten werden vastgesteld;

de in Frankrijk behaalde winsten, in beginsel, in België belastbaar zijn overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 2, 25, paragraaf 1, 1°, en 27, paragraaf 1, van de reeds vermelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen; zo artikel 7, paragraaf 1, van de Frans-Belgische overeenkomst van 1931 in België weliswaar de inkomsten van vaste inrichtingen in Frankrijk vrijstelt, deze inkomsten, hoewel ze in hun land van herkomst belast worden, in beginsel aan de belastingen in België onderworpen doch krachtens overeenkomst vrijgesteld zijn; diensengevolge, tot vaststelling van het belastbaar inkomen in België en dus ook van het bedrag van de verliezen die krachtens artikel 32 van voormelde gecoördineerde wetten gerecupeerd kunnen worden, de — positieve of negatieve — resultaten van de Belgische en Franse inrichting moeten worden verrekend;

Overwegende dat na vastgesteld te hebben dat de maatschappelijke zetel van de eisende vennootschap in België gevestigd is, dat ze er een vaste inrichting heeft alsook een in Frankrijk, en na te hebben gesteld dat uit artikel 7 van de overeenkomst tot vermindering van dubbele belasting en tot regeling van zekere andere fiscale aangelegenheden, die op 15 mei 1931 tussen België en Frankrijk werd gesloten en op 18 december 1931 bij de Belgische wet werd goedgekeurd, blijkt dat de inkomsten die het bedrijf in een van de beide Staten heeft behaald enkel in deze Staat belastbaar zijn;

dat er, bijgevolg, geen sprake kan zijn van vrijstelling in de andere Staat, daar vrijstelling de belastbaarheid onderstelt die echter is afgeschaft, het arrest beslist dat de Belgische administratie de belastingen, zelfs door van de in België verschuldigde belasting het gedeelte van dezelfde belasting op de in Frankrijk belastbare inkomsten af te trekken, niet, « zonder de nationale wet vóór de internationale wet te stellen », heeft kunnen beschouwen, om de belastbare grondslag in België vast te stellen, dat de resultaten die in beide inrichtingen werden behaald een geheel vormen, en de Belgische verliezen op de Franse winsten van hetzelfde dienstjaar heeft kunnen aanrekenen, waarbij het eventuele resultaat het fiscale verlies vertegenwoordigt dat krachtens artikel 32 van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen gerecupeerd kan worden;

Overwegende, enerzijds, dat, buiten een verbintenis tot het verlenen van wederzijdse hulp en bijstand door de contracterende Staten in verband met de inning, voormelde Belgisch-Franse overeenkomst enkel tot doel en tot voorwerp heeft dubbele belasting te vermijden, dat ze enkel betrekking heeft op de inning en dat de toepassing

ervan niet dient uitgebreid te worden tot voorwerpen die ze niet op het oog heeft gehad, met name tot de vaststelling van het bedrag van de belastbare inkomsten;

Overwegende, anderzijds, dat naar luid van artikel 2 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 6 augustus 1931, vervolgens bij dat van 15 januari 1948, belastbaar zijn « de inkomsten van de personen die hun woonplaats of hun verblijf in België hebben zelfs wanneer de inkomsten in het buitenland mochten gewonnen of verkregen zijn »; dat krachtens artikel 25, paragraaf 1, 1°, van voormelde wetten, de bedrijfsbelasting, de winsten van om 't even welke nijverheids-, handels- of landbouwbedrijven betreft, en dat artikel 27, paragraaf 1, van dezelfde wetten preciseert dat de winsten van de nijverheids-, handels- of landbouwbedrijven de winsten zijn die voortvloeien uit al hun verrichtingen die door hun inrichtingen of door tussenkomst ervan worden gedaan;

Dat aldus de in Frankrijk gewonnen of verkregen bedrijfswinsten, in beginsel, in België belastbaar zijn;

Overwegende dat hieruit volgt dat, door voor te schrijven « dat de nijverheids-, mijn-, handels- of landbouwexploitaties belastbaar zijn in elk der Staten naar rato van de inkomsten voortgebracht door de aldaar gelegen vaste inrichtingen », artikel 7, paragraaf 1, van voormelde overeenkomsten van verweerder voortgebracht door haar in Frankrijk gelegen vaste inrichting, die in beginsel aan de belasting in België onderworpen zijn;

Overwegende dat, derhalve, het arrest niet wettelijk heeft kunnen stellen dat door het bedrag van de belastbare grondslag in België vast te stellen aan de hand van de gezamenlijke resultaten van de vaste inrichtingen die verweerder in België en in Frankrijk bezit, wat leidde tot de opsporing van Belgische verliezen door Franse winsten, de Belgische administratie der belastingen, zelfs door van de in België verschuldigde belasting het gedeelte van dezelfde belasting op de in Frankrijk belastbare inkomsten af te trekken, artikel 7 van de in het middel vermelde overeenkomst schondt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zover het beveelt dat de stukken die op 1 maart 1966 door verweerder op de griffie van het hof van beroep en door de Staat op de terechtzitting van 3 december 1968 werden neergelegd in het dossier blijven;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN CASSATIE

3e Kamer. — 13 januari 1971.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Advocaat-generaal : M. Lenaerts.

Advocaten : Mrs. De Bruyn en Bayart.

Faillissement. — Voortzetting van het bedrijf. — Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen. — Definitieve stopzetting van de exploitatie. — Afdanking van beschermde werknemers. — Advies van het paritair comité. — Niet vereist.

Art. 475 faillissementswet heeft aan de rechtbank van koophandel de zorg overgelaten, in het belang van de schuldeisers, dus ook in het belang van de werknemers van het failliete bedrijf, te oordelen of er aanleiding toe bestaat om de voortzetting van de handelsverrichtingen van de gefailleerde te bevelen, en de duur van die voortzetting te bepalen.

Wanneer de curator, ter uitvoering van zijn gerechtelijke opdracht, na het verstrijken van de hem door de rechtbank tot de voortzetting van de exploitatie toegestane termijn, ertoe verplicht is de exploitatie volledig stop te zetten en al het personeel af te danken, kan een aldus afgedankte werknemer, werknemersafgevaardigde van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, zijn wederopneming in de wettelijk en definitief stopgezette onderneming niet eisen op grond dat de curator het advies van het paritair comité niet heeft ingewonnen alvorens hem af te danken; de curator kan aan die werknemer geen vergoeding verschuldigd zijn om hem niet te hebben wederopgenomen in een exploitatie die wettelijk heeft opgehouden te bestaan.

Faillissement Imexcotra t./ Van Mol.

Gelet op de bestreden sententie, op 27 mei 1969 gewezen door de Werkrechttersraad van beroep te Gent, kamer voor werklieden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, paragraaf 4, littera e, 1°, 2° en 3°, van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de arbeiders alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen, gewijzigd door de wetten van 17 juli 1957 en 28 januari 1963, 444, 455 tot 460, 528, 529 van de wet van 18 april 1851 betreffende faillissement, bankbreuk en uitstel van betaling, 1107, 1147, 1148 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat de bestreden sententie bij bevestiging van het vonnis van de eerste rechter, ontvankelijk en gegrond verklaart de eis van verweerder tot het bekomen van een vergoeding, gelijk aan twee jaar loon, wegens onregelmatig ontslag in zijn hoedanigheid van verkozen lid van het comité voor veiligheid en gezondheid, opgericht in het bedrijf van de naamloze vennootschap Imexcotra, die bij een vonnis van 23 oktober 1964 in faillissement werd verklaard, en bijgevolg eiser qualitate qua veroordeelt om deswege aan verweerder te betalen de som van 291.825 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten, en zulks om de redenen « dat met ingang van het vonnis van failliet-verklaring de gefailleerde van rechtswege verstoken is van het beheer van al zijn goederen; dat van die datum af de curator optreedt als vertegenwoordiger van de gefailleerde en van de gezamenlijke schuldeisers; dat gewoonlijk de curator de handelsverrichtingen die op een failliet uitliepen, staakt; dat de omstandigheden echter de volledige of gedeeltelijke voortzetting van activiteit van de gefailleerde onderneming kunnen rechtvaardigen; dat de curator de activiteit gedeeltelijk heeft voortgezet met een beperkte personeelsbezetting tot einde december; dat de curator derhalve verplicht was, vooraleer geïntimeerde (thans verweerder) af te danken, het advies in te winnen van het paritair comité; dat dit niet gebeurd is; dat geïntimeerde, overeenkomstig de wet, zijn herplaatsing aangevraagd heeft; dat de herplaatsing geweigerd werd; dat geïntimeerde derhalve recht heeft op de schadevergoeding bepaald bij artikel 1, paragraaf 4, e, 3°, laatste lid, van de wet van 10 juni 1952 gewijzigd bij de wet van 17 juli 1957 ».

terwijl de curator van een faillissement, die de acti-

viteit van de gefailleerde onderneming gedeeltelijk voortzet met een beperkte personeelsbezetting en die, op het ogenblik dat bedoelde gedeeltelijk en tijdelijk voortgezette activiteit voorgoed een einde neemt, de in dienst van het faillissement aangenomen werknemers ontslaat, zodoende handelt niet als vertegenwoordiger van de gefailleerde maar in de enkele hoedanigheid van gerechtelijk lasthebber aan wie de wettelijke opdracht is gegeven het faillissement te vereffenen ten voordele van de gezamenlijke schuldeisers en als dezer vertegenwoordiger (schending, inzonderheid, van de artikelen 444, 455 tot 460, 528 en 529 van de wet van 18 april 1851), en terwijl de bepalingen van artikel 1, paragraaf 4, littera e, van de wet van 10 juni 1952, gewijzigd door de wet van 17 juli 1957, bepalingen van uitzonderlijke aard zijn welke tot doel hebben het voorkomen en bestraffen van het onrechtmatig ontslaan, door de werkgever-bedrijfshoofd, van de werknemers aan wie de wetgever een bijzondere bescherming heeft willen verstrekken, bepalingen waarvan de toepassing mitsdien niet mag worden uitgebreid tot gevallen welke zij niet bedoelen en waarop zij, naar de letter en de geest van de wettekst, niet normaal kunnen worden toegepast, zoals het ontslaan door de curator van het faillissement van de in dienst van het faillissement aangenomen werknemers op het tijdstip dat voorgoed wordt stilgelegd de activiteit van de gefailleerde onderneming die voor de behoeften van de vereffening van het faillissement tijdelijk werd voortgezet, naardien zulk met de definitieve stopzetting van de activiteit van de gefailleerde onderneming samenvallend ontslag, onder de omstandigheden waarin het zich voordoet, een verplichte handeling blijkt te zijn van de functie van de curator, belast met de wettelijke opdracht tot de vereffening van het faillissement over te gaan en, gelet op dezelfde omstandigheden, de gedachte zelve blijkt uit te sluiten van een misbruik van gelijke aard als datgene wat bedoelde wetsbepalingen tot doel hebben te voorkomen en te bestraffen; waaruit volgt dat het ontslag van verweerder door eiser qualitate qua niet onder die wetsbepalingen viel en wettelijk niet afhankelijk was van een verzoek, dat ertoe strekte vooraf door het bevoegd partitair comité het bestaan te doen erkennen van een reden van economische of technische aard welke dat ontslag rechtvaardigde (schending van alle in het middel aangeduide wetsbepalingen):

Overwegende dat uit de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken blijkt

1) dat verweerder in dienst was van de naamloze vennootschap « Imexcotra » als arbeider en in 1963 verkozen werd tot werkaafgevaardigde in het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen;

2) dat op 8 juli 1964 al de werklieden ontslagen werden, maar dat de opzegging gegeven aan de leden en kandidaten van voormeld comité ingetrokken werd na tussenkomst van de vakorganisaties;

3) dat bij vonnis van 23 oktober 1964 de vennootschap failliet werd verklaard;

4) dat de rechtbank van koophandel, in het belang van de schuldeisers, op grond van artikel 475 van de faillissementswet, de curator last gaf tot het voortzetten van de exploitatie voor de afwerking van de meubelen;

5) dat aldus de voormelde beschermde arbeiders, waaronder verweerder, verder hun diensten presteerden tot einde december 1965, datum waarop de voortzetting van de exploitatie een einde nam en de fabriek definitief gesloten werd;

6) dat de curator al de voormelde arbeiders op 31 december 1965 afdankte;

Overwegende dat de bestreden sententie beslist dat de curator die arbeiders niet mocht afdanken zonder vooraf overeenkomstig artikel 1, paragraaf 4, e, 1°, van de wet

van 10 juni 1952, van het bevoegd partitair comité een uitspraak te hebben bekomen over het bestaan van redenen van economische of technische aard welke deze maatregel rechtvaardigden;

Maar overwegende dat artikel 475 van het Wetboek van Koophandel aan de rechtbank van koophandel de zorg heeft overgelaten, in het belang van de schuldeisers, dus ook in het belang van de werknemers van het failliete bedrijf, te oordelen of er aanleiding bestaat om de voortzetting van de handelsverrichtingen van de gefailleerde te bevelen, en de duur van die voortzetting te bepalen;

Overwegende dat de wet van 10 juni 1952 de raadpleging van het partitair comité heeft voorgeschreven om elke voor de beschermde werknemers nadelige discriminatie te voorkomen;

Dat zodanige discriminatie uitgesloten is wanneer zoals ten deze een curator, ter uitvoering van zijn gerechtelijke opdracht, na het vestrijken van de hem door de rechtbank tot de voortzetting van de exploitatie toegestane termijn, er toe verplicht is de exploitatie volledig stop te zetten en al het personeel af te danken;

Dat een aldus afgedankte werknemer zijn wederopneming in een wettelijk en definitief stopgezette onderneming niet zou kunnen eisen, omdat de curator het advies van het partitair comité niet heeft ingewonnen alvorens hem af te danken, en de curator aan die werknemer geen vergoeding kan verschuldigd zijn om hem niet te hebben wederopgenomen in een exploitatie die wettelijk heeft opgehouden te bestaan;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

en zonder dat er aanleiding bestaat tot onderzoek van het tweede middel dat tot geen uitgebreider vernietiging kan leiden,

Vernietigt de bestreden sententie, behalve in zover zij bij bevestiging van de beroepen sententie een heropening van de debatten beveelt wat het geëiste vakantiegeld betreft;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan en zegt dat erover door de feitenrechter zal worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Arbeidshof te Brussel.

NOOT. — Zie. voor een vennootschap in vereffing: Cass., 17 januari 1964, Pas., 1964, I, 525.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 30 november 1970.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Advocaat-generaal: M. Detournay.

Advocaat: Mr. A. Houtekier.

1. Telastelegging. — Kwalificatie der feiten.

2. Vonnissen en arresten. — Schending van beroepsgeheim door advocaat. — Motivering.

1. Artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt de termen niet, waarin de feiten van een telastelegging dienen te worden omschreven. De feitenrechter oordeelt volgens de gegevens van de zaak of het feit, dat hij bestraft door de beschikking van verwijzing wordt bedoeld. In zoverre hij de termen van die beschikking niet verdraait, maakt zijn beoordeling op dit

punt een feitelijke beslissing uit die aan het toezicht van het Hof van Cassatie onttrokken is.

2. Het Hof van Beroep mocht zich ertoe beperken tegenover de louter bewering van de verdachte niet als advocaat maar als vriend te zijn opgetreden, de stijdige vaststelling te stellen, dat hij van de feiten kennis kreeg als advocaat.

X t./ O.M.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 mei 1970 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Overwegende dat de voorziening beperkt is tot de strafrechtelijke veroordeling wegens het feit A, zoals in voormeld arrest nader bepaald, dit is een schending van het beroepsgeheim verschuldigd aan L. ; (feit A, b) ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de rechten van de verdediging, van het enig artikel van de akte van de wetgevende macht van 13 mei 1955 houdende goedkeuring van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950 te Rome, en van het Additioneel Protokol bij dit verdrag, ondertekend op 20 maart 1952 te Parijs, de artikelen 6, 3°, a en b, van gezegd verdrag, 182, 202, 211 van het Wetboek van strafvordering, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet ;

doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis op strafrechtelijk gebied bevestigt, eiser veroordeelt om de reden dat « ten aanzien van de telastlegging A, de door V. A. ingediende klacht, het gerechtelijk strafonderzoek, de beschikking van 2 april 1969 van de raadkamer van de Rechtbank te Kortrijk waarbij beklaagde naar de correctionele rechtbank werd verwezen, wat de telastlegging A betreft, betrekking hebben op twee van elkaar onderscheiden feiten van schending van het beroepsgeheim, namelijk die welke beklaagde zou hebben gepleegd door a) aan L. feiten en inlichtingen kenbaar te maken welke hij in zijn hoedanigheid van advocaat, raadsman van V. A., zou hebben vernomen ; b) V. ervan op de hoogte te stellen dat zijn echtgenote L. een procedure tot echtscheiding instelde, feit dat hij als advocaat, raadsman van L., kende ; en van deze twee feiten het feit sub a als niet bewezen en het feit sub b als bewezen acht ;

terwijl : 1) de gemelde beschikking van de raadkamer waarbij de zaak naar de correctionele rechtbank verwezen werd, als betichting A vermeldt : « als persoon, ten deze als advocaat, die uit hoofde van zijn staat of beroep kennis droeg van geheimen die hem werden toevertrouwd, deze bekend gemaakt te hebben buiten het geval dat hij geroepen werd om in rechte getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hem verplichtte die geheimen bekend te maken », zodat die beschikking in algemene bewoordingen is opgesteld en hoegenaamd niet de feiten a en b, zoals door het arrest vooropgesteld, vermeldt (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 6, 3° a en b, van gezegd verdrag), 2) het beroepen vonnis eiser uit hoofde van de betichting A veroordeeld heeft, daarbij uitsluitend steunende op het feit dat het « ten genoegen van recht blijkt dat hij op de hoogte was gesteld door V. van diens buitenechtelijke betrekkingen met B. en dat hij deze feiten kenbaar heeft gemaakt aan L. » (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), 3) het feit dat eiser aan V. zou medegedeeld hebben dat dezès echtgenote tegen hem een eis tot echtscheiding had ingesteld een geheel ander feit is en het arrest eiser daarvoor niet wettig in hoger beroep kon veroordelen zonder hem uitgenodigd te hebben zich tegen dit nieuwe feit, ten laste gelegd in hoger beroep, te verdedigen, zonder hem daarvan op de

hoogte gesteld te hebben en zonder hem de tijd en faciliteiten voor zijn verderiging verleend te hebben (schending van de artikelen 182, 201, 211 van het Wetboek van strafvordering, 97 van de Grondwet, 6, 3°, a en b, van gezegd verdrag) ;

Overwegende dat eiser bij beschikking van de Raadkamer te Kortrijk naar de correctionele rechtbank aldaar werd verwezen onder de telastlegging A « Als persoon, namelijk als advocaat die uit hoofde van zijn staat of beroep kennis droeg van geheimen die hem werden toevertrouwd, deze bekend gemaakt te hebben buiten het geval dat hij geroepen werd om in rechte getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hem verplichtte die geheimen bekend te maken » ;

Dat het arrest releveert dat de door V. ingediende klacht, het gerechtelijk onderzoek en de voormelde beschikking, wat de telastlegging A betreft, op twee van elkaar onderscheiden feiten van schending van het beroepsgeheim betrekking hebben, met name die welke eiser zou hebben gepleegd door : a) aan L. feiten en inlichtingen kenbaar gemaakt te hebben, die hij als advocaat van V. zou hebben vernomen ; b) V. op de hoogte te hebben gesteld hiervan dat zijn echtgenote een procedure tot echtscheiding instelde, feit dat hij als advocaat van L. kende ;

Overwegende dat, nu artikel 182 van het Wetboek van strafvordering de termen niet bepaalt waarin de feiten van een telastlegging dienen te worden omschreven, het op de feitenrechter rust, volgens de elementen van de zaak, te oordelen of het feit dat hij bestraft door de beschikking van verwijzing wordt bedoeld ; dat, in zover hij de termen van die beschikking niet verdraait, zijn beoordeling op dit punt een feitelijke beslissing uitmaakt, die aan het toezicht van het Hof onttrokken is ;

Overwegende dat het Hof van beroep, zonder de beschikking van verwijzing te verdraaien, souverain geoordeeld heeft dat voormeld feit A, b, uit hoofde waarvan het eiser veroordeelt, in de beschikking van verwijzing was begrepen ;

Overwegende dat het hof van beroep, door eiser te veroordelen wegens schending van het beroepsgeheim waartoe hij jegens L. gehouden was, geenszins de bewijskracht kon schenden van het beroepen vonnis, waarbij eiser veroordeeld werd wegens schending van het beroepsgeheim waartoe hij jegens V. gehouden was ;

Overwegende dat, nu het hof van beroep vaststelt dat de schending van het beroepsgeheim verschuldigd aan L. deels uitmaakt van de feiten bedoeld door de telastlegging zoals deze in de beschikking van verwijzing was omschreven, het eiser niet moest verwittigen dat hij zich tegen die schending van het beroepsgeheim diende te verdedigen, te meer daar dit hof vaststelt dat dit misdrijf het voorwerp uitmaakte zowel van de klacht van V. als van het gerechtelijk onderzoek, wijl bovendien de burgerlijke partij in haar tweede conclusie in hoger beroep aanvoerde dat er in feite een tweevoudige schending van het beroepsgeheim werd gepleegd, met name dit verschuldigd aan V. en dit verschuldigd aan L. ;

Dat eiser derhalve kennis had van het feit A, b, en de mogelijkheid heeft gehad zich daaromtrent te verdedigen

Overwegende dat het middel niet kan worden aangenomen.

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 458 van het Strafwetboek, 236, 237, 238, 239, 239 bis, 1315, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, het beroepen vonnis op strafrechtelijk gebied bevestigt, eiser veroordeelt om de reden dat « beklaagde, van de door L. getroffen beslissing een procedure tot echtscheiding in te stellen, van laatst-

genoemde kennis kreeg in zijn hoedanigheid van advocaat, raadsman van L.; dat op het tijdstip waarop hij deze beslissing van L. aan haar echtgenoot onthulde, deze laatstgenoemde het inzicht van zijn echtgenote niet kende, ook nog geen oproeping had ontvangen van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk om voor deze magistraat te verschijnen (artikel 239 bis van het Burgerlijk Wetboek); dat V. in tegenovergesteld geval zeker aan beklagde het bedrag van 100.000 frank niet zou hebben uitbetaald als vergoeding voor de hem verstrekte inlichting; dat V. door navraag op de griffie van de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk geen kennis kon krijgen van de eventuele nederlegging van een rekwest tot echtscheiding uitgaande van zijn echtgenote; dat de door beklagde aan V. medegedeelde inlichting gedeeld was door de verplichting tot geheimhouding waartoe beklagde gehouden was in zijn hoedanigheid van advocaat; dat ze een geheim karakter had en tot deze vertrouwelijke, niet openbare feiten en inlichtingen behoorde waarvan de openbaring de strafbare bekendmaking uitmaakt van het beroepsgeheim van de advocaat; dat het belang voor V. met het oog op de bevordering van zijn vermogenstoestand ten nadele van zijn echtgenote, van de onthulling van deze inlichting door beklagde gepleegd, bij schending van zijn verplichtingen van geheimhouding als advocaat, raadsman van L. blijkt uit de omstandigheid welke als bewezen voorkomt door de verklaringen en getuigenissen van V. en van V., namelijk dat V. aan beklagde, als vergoeding voor het hem verstrekken van deze inlichting, 100.000 frank heeft uitbetaald; dat uit de inhoud van het stuk 19 van het dossier blijkt dat beklagde toegeeft in het bezit te zijn geweest van een bedrag van 100.000 fr. toebehorende aan de echtgenoten V.; dat hij over de oorzaak van de betaling van dit bedrag tegenstrijdige verklaringen aflegt in de stukken 19, 103 van het dossier, en in zijn conclusie op 12 maart 1970 voor het hof van beroep neergelegd; dat deze verklaringen als strijdig met de waarheid voorkomen en dienen verworpen te worden; dat deze schending van het beroepsgeheim door beklagde uit winstbejag gepleegd, bewezen is gebleken, niet door vermoedens, maar door de overeenstemmende verklaringen en getuigenissen van V. en van V., welke in tegenstelling met de verklaringen van de beklagde als geloofwaardig voorkomen;

terwijl: 1) eiser in zijn regelmatig voor het hof van beroep genomen conclusie staande hield dat hij de advocaat was van V. en dat L. wiens naaste gebuur hij was, bij hem louter op bezoek kwam, dat hij misschien onvoorzichtig geweest was en deze laatste had moeten afwijzen maar dat de gebeurlijke mededeling aan zijn cliënt van het feit dat L. tegen hem een eis tot echtscheiding zou instellen derhalve vreemd is aan de schending van het beroepsgeheim daar hij dit feit niet gekend had ter gelegenheid van de uitoefening van zijn beroep, en het arrest deze conclusie niet heeft beantwoord (schending van artikel 97 van de Grondwet), 2) de gebeurlijke mededeling door eiser van de beslissing van L. een eis tot echtscheiding in te stellen tegen V. geen schending van het beroepsgeheim was daar eiser geen kennis ervan had gekregen in de uitoefening van zijn beroep noch als advocaat van L. en de omstandigheid dat V. van de gebeurlijke nederlegging door L. van een rekwest tot echtscheiding al dan niet kennis kon krijgen ter griffie van de Rechtbank van eerste aanleg onverschillig is te dien opzichte en de beslissing niet rechtvaardigt (schending van de artikelen 458 van het Strafwetboek, 236, 237, 238, 239, 239 bis van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet), 3) het arrest geheel ten onrechte de verklaring van eiser in zijn brief van 8 mei 1968 (stukken 18 en 19), waar hij erkent van L. 100.000 fr. in bewaring te hebben ontvangen, aanwendt als zagezegd

bewijs van het feit dat eiser 100.000 fr. zou ontvangen hebben van V. wegens het zagezegd schenden van het beroepsgeheim ten nadele van L., te meer daar eiser dienaangaande geenszins in de ondervragingen van 29 januari 1969 en zeker niet in stuk 103, noch in zijn conclusie, tegenstrijdige verklaringen over de oorzaak van de storting van dit bedrag afgelegd heeft, het arrest verwarrend begaat tussen de twee onderscheiden betwiste bedragen van 100.000 frank en het ene voor het andere neemt en alzo steunt op duistere, tegenstrijdige en dubbelzinnige motieven die in geen geval het wettelijk bewijs vormen van het ontvangen door eiser van 100.000 fr. wegens het zagezegd schenden van het beroepsgeheim (schending van de artikelen 1315, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet):

Overwegende dat de in het middel bedoelde conclusie neerkomt op de loutere bewering dat eiser, niet als advocaat maar als vriend van de echtgenoten is opgetreden;

Overwegende dat het hof van beroep zich ertoe mocht beperken tegenover die bewering de strijdige vaststelling te stellen dat eiser van de door L. getroffen beslissing een procedure tot echtscheiding in te stellen van laatstgenoemde kennis kreeg als advocaat van L.;

Dat het arrest aldus bedoelde conclusie passend beantwoordt en meteen zijn beschikkend gedeelte wettelijk rechtvaardigt;

Overwegende dat in zover het middel de beschouwing critiseert van het arrest betreffende de omstandigheid dat V. op de griffie geen kennis kon krijgen van de neerlegging van een rekwest tot echtscheiding, het, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is daar het hier om een overvullige beschouwing gaat;

Overwegende dat, nu het arrest als vaststaand beschouwt dat er slechts één betaling aan eiser gedaan werd, met name de betaling die door V. in aanwezigheid van getuige werd verricht wegens het kenbaarmaken van de door L. ingestelde procedure, het, zonder tegenstrijdigheid en dubbelzinnigheid en zonder miskenning van de bewijskracht van de akten, de verklaringen van eiser die gewag maakten van twee stortingen, met name het overhandigen door L. van 100.000 fr. in bewaring en de betaling door V. van 60.000 fr. of 70.000 fr. als ereloon, als tegenstrijdig heeft kunnen beschouwen;

Overwegende dat het middel niet kan worden aangenomen;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Verg. o.m. de noten onder art. 182 S.V. in Matthijs en Versée, Strafwetboek en Wetboek van Strafvordering met bijzondere wetten en besluiten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 30 november 1970.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Advokaat-generaal: M. Charles.

Advocaat: Mr. Van Hecke.

Samenloop. — Eenheid van opzet.

De toepassing van art. 65 van het Strafwetboek, dat de eenheid van strafbaar feit vereist, sluit niet noodzakelijk

misdrijven in, van waar alle bestanddelen tot éénzelfde tijd en éénzelfde plaats behoren.

Verheyen t./ O.M.

Gelet op het bestreden arrest, op 12 januari 1970 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 60, 65, 84 en 463 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest, om voor de verschillende telasteleggingen afzonderlijke straffen uit te spreken, overweegt dat « er geen eenheid van misdadig inzicht in hoofde van beklaagde bestaat, wijl de verschillende diefstallen niet op hetzelfde ogenblik en in verschillende steden en gemeenten gepleegd werden »;

terwijl, de omstandigheid dat diefstallen op verschillende ogenblikken en in verschillende steden en gemeenten gepleegd werden niet uitsluit dat zij de voortgezette verwezenlijking uitmaken van éénzelfde blijvend misdadig opzet;

Overwegend dat de toepassing van artikel 65 van het Strafwetboek dat de eenheid van straffbaar feit vereist, niet noodzakelijk misdrijven insluit waarvan alle bestanddelen tot éénzelfde tijd en éénzelfde plaats behoren;

Dat het hof van beroep, door de afwezigheid van eenheid van misdadig inzicht in hoofde van eiser af te leiden uit de omstandigheid dat de verschillende diefstallen niet op hetzelfde ogenblik en in verschillende gemeenten gepleegd werden, voormelde wetsbepaling schendt;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar het hof van beroep te Brussel.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

3e Kamer. — 11 december 1970.

Voorzitter: M. Van Mallegheem.

Raadsheren: MM. Verhegge en Carsau.

Advocaat-generaal: M. Bonte.

Advocaten: Mrs. Van der Eecken en Callant loco Beliën.

Huwelijksvermogensstelsels. — Gemeenschap. — Verdeling wegens aantasting van fysieke integriteit. — Eigen goed. — Gehuwde vrouw. — Onbevoegdheid van de man.

De activiteit van een gehuwde vrouw die haar eigen huishouden doet, heeft een economische waarde. De door een ongeval veroorzaakte invaliditeit van de vrouw maakt voor het slachtoffer een schadeberokkenend feit uit, dat aanleiding geeft tot vergoeding o.m. wegens materiële schade. De rechtsvordering en de schadeloosstelling zelf, strekkende tot de vergoeding van deze schade, is een eigen goed van het slachtoffer en komt niet aan de gemeenschap toe. De echtgenoot, als hoofd van de gemeenschap, is niet gerechtigd de eis tot vergoeding van de schade spruitende uit de aantasting van de fysieke integriteit van zijn echtgenote in te stellen.

Van der Niepen e.a. t./ Pauwels.

Overwegende dat Pauwels Gilberte tijdig en in rechts-geldige vorm hoger beroep heeft ingesteld; dat ze in besluiten op 13.11.1970 vóór het hof neergelegd dit hoger beroep beperkt tot deze beschikkingen van het aangevochten vonnis die betrekking hebben op de eis door Van der Niepen Alfons ingesteld in zijn hoedanigheid van hoofd der huwgemeenschap bestaande tussen hem en zijn echtgenote De Smet Maria, wegens de schadepost door hem betiteld « inkomstenverlies » (st. 16) en « materiële schade door verlies huishoudster » (st. 26);

Overwegende dat het incidenteel beroep door Van der Niepen en De Smet voornoemd ingesteld bij besluiten op 13.11.1970 vóór het hof neergelegd, eveneens ontvankelijk is;

dat Van der Niepen dit hoger beroep beperkt tot de hogervermelde schadepost;

Gelet op het vonnis ter zake op 17 maart 1969 door de correctionele rechtbank te Dendermonde uitgesproken;

Gelet op het deskundig verslag van justitiearts dr. Ch. J. Vaeye te Brussel, waarvan de vaststellingen en besluiten door de partijen niet worden betwist;

I. Eis wegens vermogensschade door Van der Niepen Alfons:

Overwegende dat De Smet Maria, echtgenote Van der Niepen, tengevolge van het verkeersongeval op 16.12.1967 door Pauwel Gilberte veroorzaakt, tijdelijk werkonbekwaam is geweest tot 25.12.1968, en ze vanaf 26.12.1968, 18% bestendig werkongeschikt is;

dat het slachtoffer op het tijdstip van de feiten en thans nog haar eigen huishouden deed;

dat deze activiteit een economische waarde heeft, en de invaliditeit, tijdelijke en blijvende door Pauwels Gilberte veroorzaakt, voor het slachtoffer een schadeberokkenend feit uitmaakt hetwelk aanleiding geeft tot vergoeding o.m. wegens materiële schade.

dat de rechtsvordering en de schadeloosstelling zelf, strekkende tot de vergoeding van deze schade een eigen goed is van het slachtoffer en niet aan de huwgemeenschap toekomt;

dat de echtgenoot van het slachtoffer, als hoofd van de huwgemeenschap, waarvan het bestaan zelf geen aanleiding geeft tot betwisting tussen partijen, niet gerechtigd was de eis tot vergoeding van de schade spruitende uit de aantasting van de fysieke integriteit van zijn echtgenote in te stellen;

dat Van der Niepen niet bewijst dat de huwgemeenschap, buiten de schade welke reeds definitief vergoed werd bij vonnis van 17 maart 1969, enige schade heeft geleden of zal lijden ten gevolge van de werkonbekwaamheid van De Smet Maria; dat deze eis van Van der Niepen q.q. aldus ongegrond is;

II. Eis wegens morele schade van De Smet Maria:

Overwegende dat de burgerlijke partij tengevolge van de aantasting van haar fysieke integriteit een morele schade ondergaat: pijn en smart geleden tijdens de periode van tijdelijke werkonbekwaamheid, vermindering van het gevoel van levensvreugde sedert en tengevolge van de gedeeltelijke bestendige werkonbekwaamheid;

dat deze schade op zichzelf aanleiding geeft tot vergoeding;

dat niet blijkt dat het ontstaan en de omvang van deze schade tengevolge van enige ziekelijke toestand van het slachtoffer, bestaande vóór het ontstaan van het schadeberokkenend feit, op noodzakelijke wijze zou zijn beïnvloed geworden;

Overwegende dat gelet op de ouderdom van het slachtoffer (geboren 30.8.1893), de ernst van de opgelopen ver-

wondingen, de pijnlijke aard van de geneeskundige en heelkundige behandelingen, de graden en de duur van de tijdelijke werkongeschiktheid, de vergoeding van deze schade tot aan de datum der consolidatie, op 30.000 fr. in hoofdsom dient te worden bepaald, hetzij 5.000 fr. meer dan door de eerste rechter werd toegekend; dat dit bedrag dient te worden verminderd met het bedrag van 10.000 fr. ten titel van provisionele vergoeding toegekend bij vonnis van 17 maart 1969, zodat 20.000 fr. toekomt;

dat de vergoeding van de morele schade vanaf de datum van consolidatie, gelet op de leeftijd van het slachtoffer, de belangrijkheid van de blijvende invaliditeit, op 75.000 fr. in hoofdsom wordt vastgesteld, hetzij 25.000 fr. meer dan door de eerste rechter werd toegekend;

Overwegende dat aldus aan De Smet Maria toekomt: 20.000 fr. + 75.000 fr. = 95.000 frank;

Overwegende dat geen meerdere schade is bewezen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 9 maart 1971.

Voorzitter: M. E. Verougstraete.

Raadsheren: MM. De Buck en Lamiroy.

Advocaat-Generaal: M. Stévigny.

Advocaten: Mrs. de Ryke en Wiermeersch q.q.

Overeenkomst. — Verven van weefsels. — Pandrecht contractueel toegekend aan verver. — Faillissement van wever. — Exceptie non adimpleti contractus. — Retentierecht. — Doorlopend uitoefenen van het pandrecht ook voor reeds afgeleverde geleverde koopwaar. — Beantwoordt niet aan de werkelijkheid. — Fictie. — Niet tegenstelbaar aan massa van faillissement. — Wisselpand niet aanvaardbaar.

Koopwaren, in casu wolgoederen, die door de wever werden toevertrouwd aan de verver om ze te bewerken, dienen aan de curator van het faillissement terug gegeven te worden wanneer hij bereid is de kosten van het verven te betalen.

De verver heeft inderdaad op deze goederen die hij bewerkt heeft een retentierecht, bij toepassing van de exceptio non adimpleti contractus.

Wanneer bij overeenkomst een pandrecht ten voordele van de verver gevestigd werd slaat dit pandrecht uitsluitend op de goederen die nog in het bezit zijn van de verver. Een overeenkomst waarin vermeld wordt dat de aan de verver toevertrouwde goederen ook dienen als pand voor de betaling van vroeger uitgevoerde bewerkingen op goederen die reeds afgeleverd werden, kan niet aan de massa van het faillissement tegengesteld worden. Deze overeenkomst beantwoordt niet aan de werkelijkheid en is enkel een fictie.

Een pand gevestigd tijdens de verdachte periode kan enkel gelden voor de schulden die ontstaan uit de bewerking van de bepaalde koopwaar die voor die bewerking aan de verver werd toevertrouwd en niet voor te voren reeds bestaande schulden.

Afwijzing van de vraag tot opname in het bevoorrecht passief.

N.V. Ververijen L. Neirinckx t./ Mr. A. Wiemeersch q.q.

Tijdig en op regelmatige wijze werd hoger beroep aangezekend tegen twee vonnissen van de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas, respectievelijk geveld op 3 oktober 1967 en 7 mei 1968.

Appellante heeft in haar bezit 150 kg. exlanwol haar toevertrouwd door de P.V.B.A. International Breigoederen — thans in staat van faillissement — om ze een verbewerking te laten ondergaan. De exlanwol behoort aldus tot het actief van de gefailleerde en wordt als dusdanig door de curator opgevorderd. In het exploit van rechtsingang biedt hij aan het bedrag dat voor deze bewerkingen verschuldigd is, hetzij 6.140 frank, te betalen tegen afgifte van deze goederen.

Appellante van haar kant maakt aanspraak op een som van 61.907 frank, zijnde het totaal van al de facturen die vanwege de gefailleerde onbetaald gebleven zijn. Zij heeft dan ook een aangifte van schuldvordering voor dit bedrag in het faillissement neergelegd en wil die zien opnemen in het bevoorrecht passief om zich te zien betalen tot beloop van de opbrengst van deze wol, waarop zij een pandrecht, minstens een retentierecht, beweert te hebben.

De rechtbank van koophandel heeft beide zaken samen-gevoegd en heeft erop samen gestatueerd.

I.

Er dient vooraf een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen de schuldvordering van 6.140 frank, die betrekking heeft op het verven van de teruggehouden wol, en die ten bedrage van 61.907 fr. — 6.140 fr. = 55.767 frank, die op vroegere rekeningen slaat waarvan niet betwist wordt dat ze betrekking hebben op vroegere bewerkingen, op goederen die appellante reeds lang terug uit handen gegeven heeft.

Niemand ontkent, ook geïntimeerde niet, dat appellante een retentierecht kan laten gelden op de litigieuze goederen als gevolg van de bewerkingen die ze hebben ondergaan en waarin de schuldvordering van 6.140 frank haar ontstaan vond. Nopens de juridische gegrondheid daarvan kan geen twijfel bestaan.

Het gaat hier inderdaad om een toepassing van de exceptio non adimpleti contractus.

Bovendien en steeds wat de schuldvordering van 6.140 fr. betreft beschikt appellante ook over een bedongen zakelijke zekerheid. Er werd namelijk in art. 14 van de Algemene Voorwaarden die de betrekkingen tussen appellante en haar klanten beheersen gestipuleerd « De goederen welke zich bij ons bevinden worden volgens uitdrukkelijk vastgestelde overeenkomst in pand gegeven en dienen als borg voor onze rekeningen... ». Het kan niet betwijfeld worden dat deze algemene voorwaarden door gefailleerde aanvaard werden. Ze komen voor op alle facturen en op de briefwisseling en op deze stukken wordt er zeer duidelijk naar verwezen; zij komen overeen met wat in dit vak gebruikelijk is en steeds wordt toegepast door het Nationaal Verbond der Loonveredelingsnijverheid. De gefailleerde die lange tijd met appellante samengewerkt heeft kon van deze voorwaarden niet onkundig zijn en heeft er nooit tegen geprotesteerd.

Er dient dus erkend te worden dat contractueel een pand gevestigd werd op de in bewerking toevertrouwde goederen tot zekerheid van het loon waarop de bewerker van die goederen zal kunnen aanspraak maken. Daar het niet om een vroeger aangegane schuld gaat verbiedt art. 445, 4de lid F.W. deze pandvestiging niet.

II.

Zoals reeds gemeld gaan de aanspraken van appellante verder. Zij houdt staande dat die goederen haar tot pand dienen ook voor vroegere bewerkingen. Zij beroept zich daarvoor nog steeds op art. 14 van de algemene voorwaarden waarin inderdaad verder te lezen valt dat de goederen in pand gegeven worden... « zelfs voor vroegere behandelingen. Daarenboven worden de goederen, welke onze

klanten ons in loon toevertrouwen, beschouwd als deeluitmakende van één en dezelfde overeenkomst, niet vatbaar voor verdeling, zelfs al wordt zij door opeenvolgende prestaties uitgevoerd ».

Van zijn kant beroept de curator zich op art. 445, 4de lid F.W. om ten aanzien van bewuste vroegere bewerkingen de nietigheid van de pandvestiging op te werpen als zijnde gedaan in de maanden september en november 1966 terwijl de verdachte periode aanvangt op 13 juli 1966. Tegen dit bezwaar, en om aan te tonen dat haar pandrecht en retentierecht niet beperkt is tot de schuldvordering die verband houdt met de teruggehouden goederen (6.140 fr.) laat appellante gelden dat volgens art. 14 der A.V. alle toevertrouwde goederen beschouwd worden als deel uitmakende van een en dezelfde overeenkomst.

Dit argument is niet overtuigend. Zo het waar is dat de overeengekomen algemene voorwaarden de wet vormen tussen partijen dan is dit niet noodzakelijk het geval voor de derden-schuldeisers voor wie de goederen van de schuldenaar een gemeenschappelijk pand vormen en voor wie geldt dat wettelijke redenen van voorrang slechts te vinden zijn in de wettelijk geschapen voorrechten en hypotheken.

In zake faillissement is gelijkheid onder de schuldeisers de regel. Dit brengt mee dat buiten de wettelijke voorziene gevallen en met uitzondering van de voorrang die inhaerent is aan zakeijke of persoonlijke zekerheden, partijen bij overeenkomst geen voorrecht kunnen scheppen ten voordele van een bepaalde schuldeiser; de massa der schuldeisers, in dit geval bij monde van de curator, dient zich daarbij niet neer te leggen.

De overeenkomst zoals die opgenomen werd in art. 14 A.V. kan geen gevolg hebben tegenover de massa omdat ze niet aan de werkelijkheid beantwoordt en de gebiedende bepalingen van art. 445, 4e lid F.W. miskent. Deze rechtsverhouding schept tussen partijen een rechtsverhouding die fictief is; de woorden « worden de goederen beschouwd als deel uitmakende van één en dezelfde overeenkomst » wijzen reeds op fictie. Deze bindt alleen de contracterende partijen maar niet de derden omdat de bedoeling ervan is het laatste lid van art. 445 F.W. te omzeilen. Het is alsof partijen zouden overeenkomen dat deze wetsbepaling onder hen niet zal gelden.

Dat de verschillende prestaties niet het gevolg zijn van een enkele doorlopende overeenkomst wordt op afdoende wijze bewezen door de klaarblijkelijke ontstentenis van elk continu gebonden zijn tussen de loonverver en de klant; telkens een prestatie uitgevoerd en betaald is, is de overeenkomst die de prestatie tot voorwerp had beëindigd en voor een nieuwe prestatie is een nieuwe overeenkomst nodig. Dat er een groot aantal overeenkomsten zijn, dat ze dooreenlopen in de tijd, dat ze doorgaans of steeds aan dezelfde condities en met dezelfde modaliteiten worden aangegaan (b.v. mogelijkheid van terugname van ruwe vezels) verandert niets aan de zaak. Dat de prestaties soms voor het gehele bedrag, soms per gedeelten betaald werden is een kwestie van toerekening. Hoofdzaak is dat na elke prestatie en na betaling ervan beide partijen bevrijd zijn en op geen enkele wijze meer tegenover elkaar gebonden.

Wanneer dus in het onderhavige geval tijdens de verdachte periode een pand gevestigd werd op de exlanwol dan kon dit alleen maar gebeuren voor de schulden die uit deze bepaalde bewerking zouden ontstaan, maar niet voor vroegere schulden. Dit druist in tegen art. 445, al. 4 F.W.

Een ernstige opwerping vanwege appellante is dat de litigieuze goederen slechts de vervanging zijn van vroeger in pand gegeven goederen; zij zouden dan een wisselpand vormen; en wegens de voortdurende heen- en weerbeweging van te bewerken en bewerkte goederen

woulden er steeds goederen van de gefailleerde in het bezit van appellante gebleven zijn.

Dit is nochtans een onbewezen bewering. Het behoort tot de essentie van de zakelijke zekerheid die het pand is, dat de zaak in het bezit moet blijven van de pandhouder. Niets bewijst dat wanneer de exlanwol aan appellante toevertrouwd werd dit gebeurde in vervanging van andere uitgaande goederen. Het tegendeel blijkt uit de feiten: de wol werd ter bewerking gegeven en niet met het doel als pand te dienen. In de algemene voorwaarden is er ook niets dat het bestaan laat vermoeden van enige overeenkomst omtrent de continue aanwezigheid van goederen die tot zekerheid moeten dienen.

Appellante werpt nog op dat door de gevolgde handelwijze de massa niet benadeeld werd. Dit kan niet volgehouden worden. In het actief van de gefailleerde bevindt zich een tegoed op appellante die de wol moet teruggeven. Het is slechts door een verdraaien van de werkelijkheid dat deze laatste als pandhoudster kan doorgaan en dat de massa haar voorrecht zou moeten erkennen om zich vóór de andere schuldeisers op de opbrengst van de goederen te laten betalen.

III.

De stelling van de eerste rechter die de aanspraken van appellante heeft afgewezen op grond van de overweging dat de verhandelingen tussen appellante en gefailleerde hun identiteit verloren in een rekening courant kan niet bijgetreden worden. Integendeel werd hierboven aangetoond dat alle overeenkomsten hun eigen bestaan bleven behouden.

Hierboven werd aangetoond dat appellante een pand- en retentierecht heeft op de exlanwol doch enkel voor de schuldvordering van 6.140 frank. Geïntimeerde qualitate qua verklaart zich bereid deze som te overhandigen mits afgifte van de wol. Dit aanbod komt gegrond voor. In deze omstandigheden kan appellante immers geen andere rechten laten gelden die het pand of het retentierecht haar zouden verschaffen.

Na ontvangst van de hierbovengemelde som dient het saldo van haar schuldvordering in het gewoon passief te worden opgenomen.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op het artikel 24 van de Wet van 15 juni 1935,

Na het geschreven advies te hebben gehoord gegeven door de heer Vanhoudt, Eerste-advocaat-generaal,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond.

Bevestigt het aangevochten vonnis mits deze wijziging dat wordt gezegd voor recht dat appellante wel een voorrang kan doen gelden tot betaling van haar schuldvordering ten belope van 6.140 frank en dat zij de 150 kg. exlangarens slechts zal dienen terug te geven tegen betaling van deze som.

Verwijst appellante in 9/10e van de kosten van eerste aanleg in de zaak A.R. 13.205 en in 9/10e van de kosten van de aanleg in beroep, en legt de overige kosten in de beide instanties ten laste van de massa.

NOOT. — Zie in tegenovergestelde zin: Hof van Beroep Gent, 4 mei 1961, met advies van advocaat-generaal J. Matthijs, R.W. 1961-62, kol. 891 en vonnis Antwerpen, Rb. Kph. 27 mei 1964, R.W. 1965-66, kol. 638.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL.

24e Kamer. — 5 mei 1970.

Voorzitter: M. Zuyderhoff.
O.M.: M. Vandeplas.**Valsheid in paspoorten en gebruik ervan. — Grove vervalsing. — Ondeugdelijke poging.***Wanneer de vervalsing zo grof is, dat ze niemand kan misleiden, staat men voor een onmogelijkheid om te schaden.*

O.M. t./ F.

.....
Beklaagd van, in het gerechtelijk arrondissement Brussel, tussen 24 april 1969 en 17 juli 1969,

met bedrieglijk opzet of met het oogmerk om te schaden, een reispas nagemaakt of vervalst te hebben, namelijk door met het oog op de verberging van haar identiteit in haar paspoort nr. 898273/24, afgeleverd op 24 april 1969, haar geboortedatum veranderd te hebben in « 27 november 1945 » en met het zelfde bedrieglijk opzet of hetzelfde oogmerk om te schaden van de gezegde nagemaakte of vervalste reispas gebruik gemaakt te hebben, wetende dat hij nagemaakt of vervalst was;

Gezien de stukken van de vervolging;

Aangezien de beklaagde niet verschijnt, alhoewel rechtsgeldig gedaagd;

Overwegende dat de vervalsing zo grof is, dat die vervalsing niemand kon misleiden; dat men hier dus staat vóór een onmogelijkheid om te schaden;

Overwegende dat de betichting aldus niet bewezen is;

Rechtsprekend bij verstek,

Spreekt de beklaagde Fouquaert Solange vrij, en ontlast haar van de vervolgingen, zonder kosten;

Beveelt de handlichting van het paspoort (4408/69) en teruggave aan de vrijgesprokene.

NOOT. — Het Hof van Beroep te Brussel hervormde dit vonnis (arrest van 3 februari 1971). Het volgt daarin het spoor van het Militair gerechtshof, dat reeds in 1962 een vrijspraak, gesteund op de grofheid van de vervalsing en de daaruit beweerd voortvloeiende onmogelijkheid om te schaden vernietigde (arrest van 21 juni 1962, R.D.P. 1962-63, 479).

Beide hoven verwierpen de zgn. « théorie du faux grossier », beschreven door G. Mineur in zijn « Commentaire du droit congolais », 2e édition, p. 288.

Sommige rechtbanken, die zich door deze theorie laten leiden, zien in de grove vervalsing slechts een ondeugdelijke poging (van middel) omdat het gebruik van het vervalste stuk in geen enkel geval de schade kan verwekken door de vervalsers beoogd. Het is nogal duidelijk, dat het hier gehanteerde begrip « schade » niet overeenstemt met hetgeen hieronder doorgaans door de rechtsleer verstaan wordt.

Het door de wet beschermde rechtsgoed bestaat in het geloof en het vertrouwen, dat aan geschreven akten verschuldigd is. Vanaf het ogenblik, dat het rechtsgoed in het gedrang wordt gebracht, ongeacht het al dan niet benadelen van een privaat belang, kan nog bezwaarlijk van een onmogelijkheid om te schaden worden gesproken. (Rigaux en Trousse, Méditation dans le faux, R.D.P., 1953-54, 3).

J. Maes

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

25 januari 1971.

Waarnemend voorzitter: M. De Clercq.
Rechters: MM. Peeters en Snoeck.
Advocaten: Mrs. P. Speyer en R. Van de Vorst.**Schade en schadeloosstelling. — Totaal verlies. — Gebruiksderving. — Wachtijd. — Stationeergeld. — Morele schade. — Basisloon. — Brutoloon. — Overlevingspensioen. — Ventilatie.***Indien, zelfs voor een leek, het totaal verlies van meetaf aan vaststaat, kunnen, als gebruiksderving, alleen de gebruikelijke drie dagen wachtijd, in aanmerking komen.**Het stationeergeld is geen uitgave in oorzakelijk verband met het ongeval.**Aan de weduwe wordt, rekening gehouden onder meer met het feit dat zij een gehandicapt kind heeft, bij wijze van morele vergoeding, 125.000 fr. toegekend.**De weduwe heeft recht op de gekapitaliseerde brutowedde van haar echtgenoot.**Noch de belastingen noch de sociale bijdragen dienen afgetrokken. Het gekapitaliseerd overlevingspensioen dient evenmin afgetrokken.**De ventilatie van de materiële schade tussen de weduwe en de kinderen heeft geen zin; zulks zou een inbreuk betekenen op het beheersrecht van de wettelijke voogdes.*

Cours R. t./Belgische Staat (Ministerie van Landsverdediging).

Gezien de dagvaarding betekend op 23 oktober 1969. Gehoord ter openbare zitting van maandag, 21 december 1970, partijen in hun middelen en besluiten.

De vordering van eerste aanlegster, in de hoedanigheid zoals aangeduid in het inleidend exploit van dagvaarding dd. 23 oktober 1969, en zoals gesteld in gezegde akte, strekt er toe verweerster te horen veroordelen tot betaling van de som van 97.389, fr. hoofdens materiele schade, de som van 525.000 fr wegens morele schade, en de som van 5.666.021 fr. wegens inkomstenverlies; met intresten en kosten.

De vordering van tweede en derde aanleggers, ouders van het slachtoffer, strekt tot veroordeling van verweerster tot betaling van de som van 100.000 fr., hoofdens morele schade;

Gebruik makend van het in dagvaarding geformuleerd voorbehoud tot verhoging van de eis, staande het geding, brengt eerste aanlegster haar vordering hoofdens inkomstenverlies in eerste conclusies op 9.136.376 fr. in hoofdsom, en als wettelijke beheerder over de goederen van haar gehandicapt minderjarig kind W. op 150.000 fr.

Uit gemelde conclusies blijkt eveneens dat verweerster aan eerste aanlegster een provisie uitkeerde van 300.000 fr.

Meergemelde vorderingen steunen op een verkeersongeval dat zich voordeed te Olen op de Geelsteenweg op het kruispunt Willekens in dato van 19 april 1969;

De genaamde R., geboren op 5 mei 1938, kwam met zijn personenwagen in aanrijding met de autobus, bestuurd door E., korporaal van het Brits leger, met standplaats te Olen; R. verloor bij deze botsing het leven;

Noch de verantwoordelijkheid van de bestuurder der autocar, noch de gebondenheid van verweerster, ingevolge N.A.T.O.-verdragen, worden betwist;

De door eerste aanlegster opgelopen schade dient als volgt vastgesteld:

Kosten en uitgaven :

De klederen, die het slachtoffer droeg op het ogenblik van het ongeval maken deel uit van het partimonium en dienen derhalve vergoed te worden. Rekening houdend met de omstandigheid dat deze klederen dienden voor het persoonlijk gebruik van het overleden slachtoffer en het niet vaststaat of zij bij het ongeval volledig verloren gingen, kan deze post in billijkheid vastgesteld worden op : 2.000 fr.;

De begrafenis-kosten, door eerste aanlegster geraamd op 42.549 fr. moeten als een vervroegde uitgave worden beschouwd en de rouwklere, komen in vervanging van andere; de verhuiskosten van Herentals naar Destelbergen zijn geen noodzakelijke uitgave, veroorzaakt door het ongeval; de post begrafenis-kosten wordt ex aequo et bono bepaald op 25.000 fr.

De schade aan de wagen werd tegensprekelijk vastgesteld op 39.840 fr. + 5 mutatiedagen, rekening houdende met de waarde van het wrak;

Gezien het totaal verlies van het voertuig (zie foto's bundel) zelfs voor een leek van meetaf aan vaststaand, kunnen enkel de gebruikelijke 3 wachtdagen worden toegekend;

Ontegensprekelijk diende het voertuig gedepanneerd te worden van de plaats van het ongeval, waardoor ex aequo et bono 250 fr. wordt toegewezen;

Het stationeergeld is geen noodzakelijke uitgave en wordt overigens niet bewezen;

hoofdens schade aan de wagen : 39.840 fr. x 1.600 fr. x 250 fr. = 41.690 fr.;

Morele schade :

Aan de weduwe komt toe wegens verlies van echtgenoot en rekening houdend met diens leeftijd, de last van drie zeer kleine kinderen, waaronder één sterk gehandicapt : 125.000 fr.;

Verweerster is akkoord dat aan de twee minderjarige kinderen B. en R. D. telkens 100.000 fr. toekomt, samen 200.000 fr.

In derde besluiten meent verweerster dat het minderjarige gehandicapte kind aanspraak kan maken op 125.000 fr.

Inkomstenverlies :

De weduwe heeft recht op de brutowedde van haar echtgenoot en er is geen reden voorhanden aftrek te doen van de belastingen, noch de sociale bijdragen; immers, de belastingen die de rechthebbende weduwe zal te dragen hebben op de haar verleende vergoeding krachtens artikel 92, 1° en 2° der samengeordende wetten op de belastingen art. 57 K.B. 4-3-1965, benaderen de belastingverplichting waartoe het slachtoffer zou gehouden zijn, bij verdere beroepsactiviteit;

Bovendien behoren de sociale voordelen, voortspruitend uit de bijdragen betaald aan de maatschappelijke zekerheid tot de beroepsinkomen van het slachtoffer en om deze te blijven genieten zal de rechthebbende weduwe vrijwillig de gemelde bijdragen moeten afdragen;

Voor de vaststelling van het basisinkomen kan enkel rekening gehouden worden met de verhogingen en gratificaties die als zeker kunnen aanvaard worden;

In casu, kan enkel de extra-wettelijke eindejaarsvergoeding aanvaard worden, te bepalen op 12.500 fr. voor werknemers minder dan 5 jaar in dienst;

Er bestaat geen enkele zekerheid omtrent het feit of het slachtoffer bij B. T. Co in dienst zou zijn gebleven, temeer daar hij amper één jaar bij deze werkgeefster te werk was gesteld; evenmin staat vast dat het slachtoffer wel die carrière zou hebben gemaakt, die in de besluiten van

aanleggers wordt afgeschilderd en de lucratieve levensduur dient tot 65 jaar te worden beperkt, gezien een activiteit na de pensioengerechtigde leeftijd bij de N.V. B.T. quasi uitgesloten is;

De brutowedde van het slachtoffer beliep per 1.4.69, 19.385 per maand of 232 620 fr. per jaar, waarbij 12.500 fr. samen : 245.120 fr.

Aangenomen moet worden dat, zoals verweerster voorhoudt, dat het slachtoffer 1/4 van zijn inkomen voor zichzelf nodig had, rekening houdend met zijn beroep als handelsreiziger, dat alleszins extrauitgaven aan eten en drank medebrengt, of jaarlijks 61.280 fr.

Het materieel verlies dient dan ook als volgt bepaald : gekapitaliseerd aan 4,5 % over 34 jaren : 183.840 fr. x 16,2757 = 2.992.126 fr.;

Er dient geen aftrek te gebeuren wegens een overlevingspensioen — voor zover dit zou bestaan ten voordele van de weduwe — gezien dergelijk pensioen spruit uit, enerzijds het contract tussen het slachtoffer-bediende en zijn werkgever, en anderzijds uit de wetgeving op het rust en overlevingspensioen, en dus niet tot voorwerp heeft een herstel van schade;

De door verweerster gevraagde ventilatie der materiële schade tussen weduwe en kinderen, heeft opzichtens de aanleg geen zin, ratione summae; bovendien zou het inwilligen ervan een inbreuk betekenen op het beheersrecht van de wettelijke voogdes, terwijl verweerster zich niet heeft in te laten met de aanwending der door haar uitgekeerde fondsen;

Aan tweede en derde aanleggers, ouders van het slachtoffer, dient wegens verlies van een sedert 6 jaar gehuwde en niet-inwonende zoon, ten titel morele schade, in billijkheid 30.000 fr. te worden toegekend, voor elk van hen;

Om deze redenen,

en de rechtspleging geschied zijnde naar eis van artikels 2, 34, 35, 36, 37, 41 der wet van 16 juni 1935;

De Rechtbank,

vonnissende in eerste aanleg, en op tegensprek;

Verklaart de vordering van aanleggers ontvankelijk, en als volgt gegrond :

Veroordeelt verweerster om aan eerste aanlegster te betalen : (2.000 fr. + 25.000 fr. + 41.690 fr. + 125.000 fr. + 2.992.125 fr. — 300.000 fr. — provisie), zijnde : 2.885.815 fr. ; en aan eerste aanlegster, als wettelijk beheerder over de goederen van haar minderjarige kinderen : (100.000 fr. + 100.000 fr. + 125.000 fr.) zijnde : 325.000 fr. ;

Veroordeelt verweerster om aan tweede aanlegger en aan derde aanlegster de som te betalen van telkens 30.000 fr. al deze bedragen te vermeerderen met de vergoedende intresten vanaf negentien april 1969, de gerechtelijke intresten en de kosten.

Stelt vast dat aanleggers, noch verweerders een omstandige opgave doen van kosten, uitgaven en rechtspleging, ten genoegen van artikel 1021 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Verleent akte aan aanleggers van hun voorbehoud ten opzichte van alle andere rechten en dat zij hun eis schatten op voor het geheel als voor elk zijner onderdelen op meer dan tien miljoen.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad ondanks alle verhaal en zonder borg.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

VREDEGERECHT ANTWERPEN.

1e Kanton. — 4 november 1970.

Vrederechter: M. Horion.
Advocaten: Mrs. Deprez en Lesthaeghe.**Arbeidsongeval. — Weigering van heelkundig ingrijpen.
— Gevolg op de werkonbekwaamheid.**

De weigering van het slachtoffer om een heelkundig ingrijpen te ondergaan, mag geen nadeel verwekken aan de verzekeraarster-wet, wanneer het blijkt dat dit heelkundig ingrijpen terzake aangewezen is en er praktisch geen risico's aan verbonden zijn, tenzij de onvoorziene risico's die zich bij elke ingreep op het lichaam kunnen voordoen.

Matthys t./Belgische Nationale Assurantie Kas
tegen Arbeidsongevallen.

Gezien de inleidende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder R. Moreels van Brussel, dd° 23 januari 1970;

Gezien Ons vonnis van 4 februari 1970 waarbij de heer Fr. Janvier, geneesheer te Deurne, als deskundige werd aangesteld met opdracht eiser te onderzoeken in verband met het arbeidsongeval door hem opgelopen op 13 december 1968; le letsels te beschrijven die hij behouden heeft uit kwestieus werkongeval; de duur van de volledige- en gedeeltelijke werkonbekwaamheid vast te stellen; evenals de datum van heling; de graad van de huidige gedeeltelijke bestendige werkonbekwaamheid te bepalen; te zeggen of een heelkundige ingreep van aard is de graad van de blijvende werkonbekwaamheid te verminderen en in bevestigend geval de nieuwe graad van blijvende werkonbekwaamheid te bepalen indien deze ingreep zou plaats hebben; eveneens te zeggen of deze heelkundige ingreep een gevaar insluit of voor het slachtoffer bezwaren biedt van welke aard ook en volledige zekerheid tot welslagen geeft;

Gelet op het deskundig verslag op 1 juli 1970 ter griffie neergelegd;

Gelet op de artikelen 2, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord partijen in hun middelen en gezegden, beiden bovendien in hun conclusies;

Overwegende dat de verschillende perioden van de tijdelijke werkonbekwaamheid van eiser, zoals ze door de deskundige in zijn verslag worden vastgesteld, door partijen niet worden betwist;

Dat de betwisting tussen partijen enkel blijft bestaan omtrent de vraag te weten of de weigering van eiser een heelkundige bewerking te ondergaan gerechtvaardigd is of niet;

Overwegende dat uit het verslag van de deskundige blijkt dat een heelkundig ingrijpen ter zake aangewezen is, dat er praktisch geen risico's aan verbonden zijn tenzij de onvoorziene risico's die zich bij elke ingreep op het lichaam kunnen voordoen, dat zij van aard is de graad der bestendige werkonbekwaamheid te herleiden van 30 % op 15 %;

Dat ter zake dan ook dient te worden beslist dat de weigering van eiser dit heelkundig ingrijpen te ondergaan niet gerechtvaardigd is zodat verweerster de nadelen hiervan niet mag ondergaan;

Dat er dan ook aanleiding toe bestaat om de graad der blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid van eiser vast te stellen op 15 %;

Dat de partijen het eens zijn omtrent het basisloon dat beloopt op 153.534 frank per jaar;

Om die redenen:

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende tegensprekelijk.

Veroordelen verweerster aan eiser te betalen de vergoedingen die hem toekomen ingevolge het door hem op 13 december 1968 opgelopen werkongeval op basis van een jaarlijks loon van 153.534 frank en op basis van een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid van 14 december 1968 tot 20 januari 1969, van een tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid van: vijftig ten honderd van 21 januari 1969 tot 16 februari 1969, dertig ten honderd 17 februari 1969 tot 20 maart 1969; van een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid van 25 maart 1969 tot 24 maart 1969; van een tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid van dertig ten honderd van 25 maart 1969 tot 10 april 1969; van een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid op 11 april 1969; en van een tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid van dertig ten honderd van 12 april 1969 tot 13 juni 1970 en van een blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid van vijftien ten honderd van 14 juni 1970 af zijnde de datum der consolidatie.

Wijzen eiser af van het overige van zijn vordering.

Veroordelen verweerster tot de kosten van het geding tot heden begroot op vier duizend driehonderd frank, kosten van deskundig verslag inbegrepen.

Verklaren het onderhavig vonnis uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder borgstelling.

NOOT. — Betreffende dit punt is er weinig rechtspraak. Het ligt nochtans in de lijn van de rechtsleer zie Odon de Ley, Vergoeding van arbeidsongevallen n° 129 met voetnota; Répertoire pratique du droit Belge, complément Tome I, verbo accidents de travail n° 310 tot 312 alsmede burgerlijke Rechtbank Brussel 7.6.61, Bulletin ass. 1962, blz. 633 met nota.

EUROPEES RECHT**De werkzaamheden van het Hof van Justitie
van de Europese Gemeenschappen**(Week van 1 tot 5 maart 1971)
N° 6/71**Schrootvereeniging:**

Het Hof van Justitie deed uitspraak op een beroep van een Italiaans ijzer- en staalbedrijf tegen de Commissie der Europese Gemeenschappen, die in 1967 de werkzaamheden van de Hoge Autoriteit der E.G.K.S. heeft overgenomen.

Het Italiaans bedrijf verzocht om nietigverklaring van twee individuele beschikkingen van de Commissie, waarbij het werd aangeslagen voor een bedrag van enige honderden miljoenen Italiaanse lire wegens ingevoerd en daarmee gelijkgesteld schroot. Verzoekster beklaagde zich in het bijzonder over het feit dat in deze beschikkingen geen rekening is gehouden met het lagere rendement van elektrische ovens gedurende de aanloopperiode.

Het Hof van Justitie oordeelde dat het bedrijf de gegrondheid van zijn beroep onvoldoende had gestaafd en wees het beroep af (zaak 2/70).

Chocolademassa (communautaire indeling):

Het Hof van Justitie wees eveneens arrest in een door het Finanzgericht München voorgelegde prejudiciële zaak.

Een Duitse importeur voerde uit Oostenrijk regelmatig produkten op basis van chocolade in en gaf deze bij de Duitse douane aan als «chocolademassa».

Het douanekantoor betwistte de juistheid van deze aanduiding. Volgens de Duitse douane was deze aanduiding uit het communautaire recht slechts van toepassing op consumptiechocolade.

Dat het hier geenszins om een academische strijd gaat, moge blijken uit de heden ten dage enorme consumptie van — al dan niet gevulde — chocolade en van de meest uiteenlopende chocoladeprodukten, die overigens in alle banketbakkers etalages en op alle gastronomische menu's prijken.

Aangezien voor chocolademassa lagere communautaire heffingen gelden dan voor halffabrikaten, was het voor de importeur aantrekkelijk bepaalde chocoladeprodukten aan te geven in deze voordeliger belastingcategorie.

Het Finanzgericht München, waarbij het geschil tussen de importeur en de Duitse douane aanhangig was gemaakt, verzocht het Hof van Justitie om een uitspraak over de strekking van het begrip «chocolademassa». Het Hof besliste dat de term «chocolademassa» uitsluitend betrekking heeft op consumptiechocolade welke als zodanig in de handel kan worden gebracht (zaak 51/70).

Bezoek van het Tribunal de Commerce te Parijs:

Op 15 maart brachten de president en de leden van het Tribunal de Commerce te Parijs, onder leiding van de heer P. Paclot, voorzitter van de Conférence nationale des Tribunaux de commerce de France, een informatief bezoek aan het Hof van Justitie.

(Week van 8 tot 12 maart 1971)
(Nr. 7/71)

Een constitutioneel geschil:

Een «familietwist» noemde advocaat-generaal Dutheillet de Lamothe het geschil voor het Hof van Justitie tussen de Commissie en de Raad van de Europese Gemeenschappen.

De advocaat-generaal wees er in zijn op 10 maart ter openbare terechtzitting genomen conclusie op, dat het de eerste keer is dat het merkwaardige tweespan van de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen een onderlinge onenigheid aan het Hof voorlegt. Hij voegde hieraan toe: «Het unieke karakter van dit geschil bewijst de in wezen goede verstandhouding bij dit paar dat zijn vruchtbaarheid heeft bewezen door de rond 4000 gemeenschapsverordeningen en de duizenden beschikkingen en richtlijnen die het tezamen heeft voortgebracht».

Het geschil ontstond naar aanleiding van een besluit van de Raad van 20 maart 1970 inzake het door de zes Lid-Staten in te nemen standpunt bij de lopende onderhandelingen over de totstandkoming van een nieuwe Europese Overeenkomst, in het kader van de Verenigde Naties te Genève, betreffende de arbeidsvoorwaarden voor het rijdend personeel in het internationale wegvervoer (A.E.T.R.).

De Commissie meent dat het hier een onderwerp betreft, dat onder het gemeenschappelijk beleid van de Lid-Staten valt en op het grondgebied der Lid-Staten door het gemeenschapsrecht wordt beheerst. Zij betoogde dat het onderhandelen over en afsluiten van de Overeenkomst van Genève door de Gemeenschap als zodanig en niet door de Lid-Staten afzonderlijk dient te geschieden. Zij wendde zich tot het Hof van Justitie met verzoek om nietigverklaring van het besluit van de Raad van 20 maart 1970, waarbij de Lid-Staten werden gemachtigd afzonderlijk te onderhandelen.

De Raad, van mening dat een besluit als dat van de

20 maart 1970 volgens het Verdrag niet in rechte aanvechtbaar is, verzocht het Hof het beroep van de Commissie niet-ontvankelijk te verklaren.

De advocaat-generaal concludeerde tot verworping van het beroep der Commissie, daar het naar zijn mening noch ontvankelijk noch gegrond was: de Commissie had nimmer een voorstel aan de Raad voorgelegd, dat uirdrukkelijk en welomschreven betrekking had op de onderhandelingen over de Overeenkomst van Genève, en zij had ook nooit uiddrukkelijk verzocht namens de Gemeenschap over deze Overeenkomst te onderhandelen. De advocaat-generaal wees er evenwel op, dat wanneer in de — naderhand afgesloten en toegepaste — Overeenkomst bepalingen zouden voorkomen, welke onverenigbaar zijn met de communautaire regeling, het de Commissie vrijstaat gebruik te maken van de haar in het Verdrag verleende bevoegdheden bij niet-nakoming der verdragsverplichtingen door de Lid-Staten (zaak 22/70).

Wederom de landbouwverordeningen:

Het Hof van Justitie heeft eveneens arrest gewezen in twee zaken die ter prejudiciële beslissing waren voorgelegd door een Nederlandse beroepsinstantie en een Duitse administratiefrechtelijke instantie in eerste aanleg.

Volgens de gemeenschapsregeling op landbouwgebied moeten certificaten worden aangevraagd voor de invoer van granen. Deze certificaten worden slechts afgegeven tegen een waarborg, die wordt gerestitueerd als de invoer binnen de gestelde tijd plaats vindt, en wordt verbeurd als de invoer tijdens het tevoren aangegeven tijdvak niet wordt gerealiseerd.

Toen importeurs die een invoercertificaat hadden verkregen, niet binnen de gestelde termijn volledig tot invoer waren overgegaan, werd de waarborgsom door het bestuursorgaan verbeurd verklaard.

De twee bovengenoemde administratiefrechtelijke instanties waarbij beroep was ingesteld, verzochten het Hof van Justitie om een uitspraak over de geldigheid en de zin van de gemeenschapsverordening.

Het Hof verklaarde voor recht dat in de betrokken verordening wordt bedoeld op het heffingsbedrag, vastgesteld voor de, in de aanvraag, door de houder van het certificaat voorziene maand van invoer (zaken 38 en 58/70).

Betrekkingen met de nationale rechterlijke macht van de zes Lid-Staten:

Op 9 en 10 maart hield het Hof twee voorlichtingsdagen voor een zestigtal hoge magistraten uit de Lid-Staten. Over de volgende onderwerpen werd van gedachten gewisseld: — Het Hof van Justitie: bevoegdheden, organisatie en procesregels

— Artikel 177 van het E.E.G.-Verdrag

— Betrekkingen tussen nationaal recht en gemeenschapsrecht

— Jurisprudentie van het Hof inzake de rechtstreekse werking van sommige bepalingen van het gemeenschapsrecht.

* * *

De hoofden van de hoogste rechterlijke instanties in de zes Lid-Staten kwamen te Luxemburg bijeen om van gedachten te wisselen en contact op te nemen over vraagstukken betreffende zowel het gemeenschapsrecht als de rechterlijke organisatie in hun landen.

Deze eerste bijeenkomst stond onder voorzitterschap van de heer Bayot, eerste president van het Belgische Hof van Cassatie. De heer Touffait, procureur-generaal bij het Franse Hof van Cassatie, hield een uiteenzetting over de automatisering van de documentatie van het Franse recht

en van het gemeenschapsrecht. Deze voordracht gaf aanleiding tot een zeer interessante gedachtenwisseling.

Het is de bedoeling dergelijke bijeenkomsten van tijd tot tijd in elk van de zes landen der Gemeenschap te houden.

De volgende bijeenkomst zal worden georganiseerd door de heer R. Fischer, president van het Bundesgerichtshof.

Naar men mag verwachten, zullen deze bijeenkomsten zeer nuttig zijn.

De organisatie van deze eerste bijeenkomst werd vergemakkelijkt door de welwillende medewerking van de heer Lecourt, president van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, die bereid was de deelnemende magistraten aldaar te ontvangen.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.
« Artistieke uitstap » - zaterdag 27 maart 1971.

Kloos' uitspraak: « De allerindividueelste expressie... » is toepasselijk op elke kunst en werd andermaal bewaardeerd!

De Vlaamse Conferentie bezocht enkele kunstenaars in hun atelier.

Twee bedenkingen bij dit bezoek:

- Het verbaast telkens te zien hoeveel mensen in en door hun kunst iets mee te delen hebben aan de anderen en hoe weinig die anderen hiervan vermoeden...
- Als men « de liefde heeft » voor zijn werk, — wat het ook weze, — vermag men veel, heel veel!

Door deze boeiende tocht werden de bezoekers verrijkt en alle bezochte kunstenaars spraken met zoveel geestdrift en bezieling over hun werk!

Wybrand Ganzevoort, beeldhouwer-kunstschilder, ° 1930, woont en toont zijn werk in zijn artistiek-rommelig huis aan de Valkenburgstraat 34, te Antwerpen: eerst lineaire tekeningen, nadien schilderijen met als hoofdzakelijk doel lichtsuggestie, om via ritmische studies buiten het kader van het schilderij te treden naar draadreliefs, modules voor toepassing in de bouw en ontdekking van het polyester met al zijn mogelijkheden.

Zijn echtgenote, Lucienne Stassaert, ° 1936, schrijft en schildert. De roman « De Houtworm » werd besproken in de TV-uitzending « Vergeet niet te lezen » en de dichtbundel « Het dagelijkse feest » wordt opgelucht met haar eigen surreële tekeningen. De kleuren van haar « woelige » schilderijen tonen de onrust van deze hoogbegaafde vrouw.

Hun beider vriend, Marc Claus, ° 1925, had gevraagd bij hen ook enkele van zijn werken te mogen tonen: zuiver suggererend coloriet. En kleur alleen kan heel wat zeggen! De « Belegering van de berg Karmel » met de variatie der veelkleurig-blauwe stippen was zeer suggestief.

John Murat, ° 1940, kunstfotograaf, ontving in de projectiezaal van het museum voor het Vlaams Cultuurleven aan de Minderbroedersstraat. Een onvergetelijke reeks van dia-projecties: om gedichten (Eddy Van Vliet) te illustreren, om een bloem te bezien, of wolken, of Les Baux de Provence in hun prachtig oker-geel, om de niets ontziende « vooruitgang » aan te klagen (het duinenzicht, zo pijnlijk verstoord door de vier grote publicitaire panelen en de zon, die nog juist wat plaats krijgt om onder te gaan vlak naast een rood verkeerslicht...).

John Murat begint in de film en ook daar belooft hij veel!

In een ruim en helverlicht atelier op de 2de verdieping aan de Herrystraat te Deurne schildert Toon Haenen

(° te Antwerpen, naar schatting in 1925), leerling van Jan Vaerten. Hij zegt van zichzelf dat hij niet juist weet tot welke strekking zijn werk behoort en dat het gevaarlijk is geclasseerd te worden.

Hij is gelukkig om zijn werk, dat een « humaner wordende richting » inslaat. Na een crisis-periode, door drongen van angst, is hij nu tot rust gekomen: het portret van Rezi, zijn dochtertje, (1964) overwegend in alle tonen grijs, « De mens in de ruimte » (1969) waarin het blauw domineert en « De man Jezus » (1969) in prachtig-diep rood, beschouwt hij als de werken, die hem het meeste geluk schonken.

Het geluk, dat hem blijkbaar geheel doorzindert, wanneer hij met enthousiasme over zijn kunst spreekt.

In een nog ruimer atelier (meer dan 8 m hoog), met een volledige wand in glas en een buizenstelling aan een andere wand, werkt glazenier Ivo Bakelants (° 1934 te Antwerpen) aan de Manebruggestraat 247, te Deurne.

Hij legt uit hoe een glasraam tot stand komt: het concipiëren van het ontwerp, de tekening met houtskool op de ware afmetingen, de afdruk der tekening, het uitsnijden in papier met de speciale schaar waardoor de loodlijntjes bij het knippen wegvallen, het snijden van het gekleurde glas, het bewerken ervan met scheikundige produkten, het erop aanbrengen der tekening, het bakken in de over (500 à 700°), zorgvuldig nazicht van de badkuur en afkoeling gedurende 15 uur, het terug samenstellen en het in lood plaatsen: een reusachtig werk, dat veel tijd en geduld vergt. « De schepping » in de St.-Rumolduskerk te Deurne, 50 m², 13.000 stuks glas, is zijn meesterwerk: het is een kosmisch groots geheel, waarin de kleuren spreken!

Bakelants spreekt graag over zijn kunst, verklaart alles duidelijk en brengt zijn werk dicht bij de mensen, wat niet zijn minst geringe verdienste is.

Het werd een tocht van bijna 6 voelle uren, en geen enkele seconde verveling: onze kunstenaars zouden graag nog veel meer bezoek ontvangen!

J. L.

Voorzorgkas voor Advocaten v.z.w.

Uitnodiging

De Beheerraad van de Voorzorgkas voor Advocaten nodigt U uit tot het bijwonen van de Algemene gewone vergadering die zal gehouden worden op zaterdag 24 april 1971 om 14 u. 30 in het Paleis van Justitie te Brussel, in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep.

Agenda

1. Goedkeuring van het proces-verbaal van de buitengewone vergadering van 23 mei 1970.
2. Verslag van de Raad van Beheer.
3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar 1970 en voordracht van de begroting voor het komende dienstjaar.
4. Ontlasting van de beheerders.
5. Uiteenzettingen met betrekking tot de aan gang zijnde zaken:
 - a) - onderworpenheid van de stagiaires aan het wettelijk stelsel.
 - b) - voorheffing op de hypothecaire interesten.
 - c) - toepassing van de vertegenwoordigende zegels voor pleidooirecht.
6. Statuair benoemingen.
7. Allerlei.

Volgens artikel 28 van de Statuten is de algemene vergadering samengesteld uit al de leden van de vereniging die aan hun statutaire verplichtingen voldaan hebben.

De leden van de vereniging die verhinderd zouden zijn de vergadering bij te wonen en die wensen zich te laten vertegenwoordigen, kunnen daartoe een volmacht verlenen aan een ander lid. Deze volmacht moet geen bijzondere vorm hebben en kan afgegeven worden aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover de mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (artikel 32 van de Statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid en verzoeken U te aanvaarden, Geacht Lid, de betuiging onzer gevoelens van hoogachting.

Voor de Beheerraad,
De Voorzitter,
R. Van Roye.

MEDEDELINGEN

Raad van State

Een ontwerp van wet tot wijziging van de wetten betreffende de Raad van State is in de maak sedert 1963; er zijn herhaaldelijk wijzigingen aan gebracht, nog onlangs in de Kamercommissie voor de Binnenlandse Zaken, maar nu het verslag Meyers betreffende het ontwerp is ingediend (Kamer, 1970-71, 369, nr. 7) lijkt het wel dat de tekst een definitieve vorm aan 't benaderen is. Er dient toch aangestipt te worden dat de Commissie het ontwerp onderzocht heeft los van de werkzaamheden inzake de herziening van de grondwet. De wijzigingen, waarvan hierna de voornaamste even besproken worden, hebben betrekking op de bevoegdheid, de procedure en de organisatie.

a) Bevoegdheid.

Een nieuwigheid is dat, «als geen ander rechtscollege bevoegd is, de afdeling administratie naar billijkheid en met inachtneming van alle omstandigheden van openbaar en particulier belang, bij wege van arrest uitspraak doet over de eisen tot herstelvergoeding voor buitengewone, morele of materiële schade, veroorzaakt door een administratieve overheid» (wijziging van art. 7 van de wet van 23 december 1946, dat art. 7 bis wordt). Thans doet de Raad van State uitspraak bij wege van advies. Volgens het verslag (blz. 5) gaat de Commissie akkoord met de interpretatie in restrictieve zin door de rechtspraak betreffende de woorden «buitengewone schade». De lezer zal opmerken dat de schade de morele en de materiële schade omvat; het woordje «of» in de nieuwe tekst betekent klaarblijkelijk «en/of». In de nieuwe tekst is er sprake van «schade, veroorzaakt door de administratieve overheid», waar de huidige tekst het heeft over «schade welke ontstaan is uit een door de Staat, de provincie of de gemeente genomen of gelaste maatregel, deze moge normaal, gebrekkig of met vertraging zijn uitgevoerd».

De bevoegdheid in verband met overheidsmaatregelen van Kongo, Rwanda en Urundi valt weg.

Het huidige art. 8 maakt het de Raad van State mogelijk conflicten inzake bevoegdheid tussen openbare besturen te regelen, maar niet om uitspraak te doen inzake de regeling van de administratieve rechtsmacht die van hem afhangt. Dat artikel wordt aangevuld met een derde lid: «De afdeling administratie doet bij wege van arrest uitspraak

over de beroepen ter voorkoming of opheffing van strijdigheid tussen beslissingen van onder haar bevoegdheid ressorterende rechtscolleges». Uit het verslag (blz. 6-11) blijkt dat hiermee niet alleen de regeling van rechtsgebied bedoeld is, waardoor bevoegdheidsconflicten opgelost worden, maar dat de nieuwe regeling ook beoogt dat de Raad van State strijdigheid van beslissingen ten principale kan opheffen.

Aan art. 9 worden twee bepalingen toegevoegd.

Een nieuw tweede lid verhelpt de gevolgen van het lijdzaam toezien van het bestuur: wanneer een administratieve overheid verplicht is te beschikken en er bij het verstrijken van een termijn van vier maanden te rekenen vanaf de haar daartoe door een belanghebbende betekende aanmaning geen beslissing is getroffen, wordt het stilzwijgen van de overheid geacht een afwijzende beslissing te zijn, waartegen beroep kan worden ingesteld; deze bepaling doet geen afbreuk aan de bijzondere bepalingen die een andere termijn vaststellen of aan het stilzwijgen van de administratieve overheid andere gevolgen verbinden. Hierdoor wordt de rechtspraak geïnstitutionaliseerd die de lijdzame houding van de administratie gelijkstelt met een verwerping. Zie hierna nog voor de procedure.

Een derde lid legt aan de administratieve rechtscolleges, waarnaar de Raad van State de zaak na een arrest van nietigverklaring verwijst, de verplichting op zich te gedragen naar dit arrest ten aanzien van het daarin beslechte rechtspunt.

Op te merken is dat een voorstel om de Raad van State ertoe te machtigen de uitvoering van administratieve beslissingen te schorsen, niet aangenomen is.

b) Procedure.

De bestaande tekst van art. 16 (over het onderzoek) wordt gewijzigd en er komen bepalingen bij die de procedure van het getuigenverhoor regelen.

In een tweede lid van art. 17 wordt de Koning gemachtigd de termijnen te fixeren binnen welke de geschreven verslagen van het auditoraat dienen neergelegd te worden en de wijze vast te stellen waarop die termijnen kunnen ingekort of verlengd worden.

Voor het instellen van een beroep tot nietigverklaring van een impliciet afwijzende beslissing gaat de termijn van twee maanden in daags na het verstrijken van de in art. 9, 2e lid, bepaalde periode van vier maanden; indien na die vier maanden een uitdrukkelijke beslissing volgt, staat daartegen in ieder geval beroep tot nietigverklaring open binnen de gewone termijn (nieuw art. 21 bis).

Krachtens een wijziging van de taalregeling in artikel 23 zal de afdeling wetgeving advies in één enkel taal uitbrengen als het probleem in een bepaalde taalstreek gelocaliseerd is.

c) Organisatie.

In het ontwerp luidt dat nieuwe art. 28:

«De Raad van State is samengesteld:

— uit 18 leden, zijnde een eerste voorzitter, een voorzitter, 4 kamervoorzitters en 12 staatsraden;

— uit het auditoraat, samengesteld uit een auditeur-generaal, een adjunct-auditeur-generaal, 8 eerste auditeurs en 29 auditeurs en adjunct-auditeurs;

— uit het coördinatiebureau, samengesteld uit 2 eerste referendarissen en 4 referendarissen en adjunct-referendarissen;

— uit de griffie, samengesteld uit een hoofdgriffier, een afdelingsgriffier en 5 griffiers.»

Het ontwerp stelt dus de functie van kamervoorzitter in, maar wijzigt het aantal leden niet, daar de per jaar ingediende zaken (ongeveer 700) sedert de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, dat de sociale geschillen naar de arbeidsgerechten overhevelt, met een derde zullen verminderen. Het knelpunt lijkt bij het auditoraat te liggen; er was een achterstand van 634 zaken op 31 mei 1970. «De oorzaak (...) moet gezocht worden in de bevorderingen en in de detacheringen, en in een zekere ontmoediging (...). De achterstand wettigt een verhoging van het aantal auditers» (verslag, blz 18).

De tekst van het huidige art. 28 lid 2 begint nu met de woorden: «De Raad van State telt bovendien» (hierna volgt de samenstelling van het auditoraat, het coördinatiebureau en de griffie). De Senaat had voorgesteld: «De Raad van State wordt bijgestaan door, enz.». In de Commissie is er een uitvoerige bespreking geweest om erop te wijzen enerzijds dat de auditers hun adviezen in een geest van volledige intellectuele onafhankelijkheid moeten verstrekken en anderzijds dat de staatsraden en de leden van het auditoraat een gemeenschappelijke rol te vervullen hebben. Dit heeft geleid tot hierboven geciteerde redactie van het nieuwe artikel 28.

Betreffende het auditoraat zegt het verslag: «Het was wenselijk het auditoraat beter te structureren door een bepaalde hiërarchie in te voeren (...). Er wordt tevens een vlakke loopbaan ingevoerd voor de auditers en adjunct-auditers» (verslag blz. 3). De auditor-generaal verdeelt de zaken onder de leden van het auditoraat en leidt de werkzaamheden. De eerste auditers nemen deel aan die leiding. De auditor-generaal delegeert zijn bevoegdheden aan de adjunct-auditeur-generaal telkens als de uitoefening van een dezer een zaak betreft die moet behandeld worden in de taal die niet die is van het diploma van de auditor-generaal. De leden van het auditoraat nemen in beide afdelingen deel aan het onderzoek. Zij kunnen worden belast met de onderzoeksverrichtingen waartoe de afdeling administratie heeft besloten. De leden van het auditoraat, met uitzondering van de adjunct-auditers, brengen in deze afdeling advies uit in de openbare terechtzitting bij het einde van de debatten (art. 36). De auditor-generaal is niet meer belast met het toezicht op het coördinatiebureau: dit zal rechtstreeks van de eerste voorzitter afhangen. De adjunct-auditers worden auditor na een tweejarige proeftijd.

De leden van het coördinatiebureau hebben onder meer tot taak de wetten, de organieke koninklijke besluiten en de verschillende algemene verordenende teksten die in België van kracht zijn, te coördineren en de documentatie betreffende de rechtspraak van de Raad van State te bewaren en bij te houden (art. 37).

De samenstelling volgens de taal wordt geregeld in het nieuwe art. 33 «De institutionalisering van de rang van adjunct-auditeur-generaal en de invoering van de rang van afdelingsgriffier maken het mogelijk aan het hoofd van het auditoraat en de griffie twee chefs te hebben, van wie de ene tot het Nederlandse en de andere tot het Franse taalselsel behoort. Uit de ervaring blijkt dat die oplossing een betere organisatie van de diensten mogelijk maakt» (verslag, blz. 21-22).

In dit overzicht moge een verwijzing volstaan naar de nieuwe bepalingen over de benoemingsvoorwaarden (artt. 30, 31, 32), de wijze van benoeming (art.34), de eedaflegging (art. 38), de algemene vergadering (art. 39), het huishoudelijk reglement (art. 40), het syndicaal statuut van de bedienden-ambtenaren (art. 41), de ambtskledij (art.42), de inrichting van de afdeling wetgeving

(artt. 43, 44 en 46), van de afdeling administratie (artt. 47, 48, 49), de bezoldiging en de pensioenen (artt. 51, 52, 53), de onverenigbaarheid en de tucht (artt. 54, 54bis en 54 ter).

Het ontwerp bevat bovendien enkele wijzigingen van het gerechtelijk wetboek (art. 356: anciënniteit) en het het tot stand brengen van een gemeenschappelijke wijzigingen van de wet van 5 april 1955 inzake de wedden, opheffingen en overgangsbepalingen.

C.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jaargang 1971 - februari-bis.

Rechtspraak.

Arresten en adviezen van de Raad van State.

Inhoudstafel 1969.

Europees Vervoerrecht, jaargang 1971 - nr. 1.

René Rodière, Convention on Road Transport (cont.) — De C.M.R. (vervolg). — R. Van Butseele, L'action de l'Etat en vue de la formation d'une conscience routière. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1971 - nr. 14.

Mr. M. Geerling, De wijziging van het Wetboek van Koophandel en de de Faillissementswet in verband met het tot stand brengen van een gemeenschappelijke Benelux-regeling betreffende de Agentuurovereenkomst. — Mr. J.J. Brinkhof, Het Romeinse recht en de juridische opleiding. — Prof. mr. W.J.I. van Wijmen, De draagwijdte van art. 89 Rv. — Mr. E.C. de Gravere, Het wetsontwerp betreffende de splitsing in appartementen. — Mededeling van de Nederlandse Juristen-Vereeniging.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jaargang 71 - nr. 5124.

Prof. mr. Jb. Zeijlemaker Jzn., Vereniging van eigenaars of coöperatieve vereniging?(I). — Mr. J. Heeres, De legitieme portie en de testamentaire boedelverdeling. — Ingezonden: H.A.W. Zeijlmans van Emmichoven, De verklaring van berusting in de onterving. — Tijdschriften. — Rechtsvragenrubriek. — Berichten en mededelingen.

Advocatenblad, jaargang 1971 - nr. 3.

Jhr. Mr. P.J.W. de Brauw, Afscheid van Mr. W. van der Meij als secretaris van de Algemene Raad. — Jhr. Mr. A.F. de Savornin Lohman, De stem van de meesters. — Mr. F. Ijff, Zwijgplicht voor advocaten? — Mr. F.W. Gros-

heide, Meer-stemming commentaar. — Mr. H.A. van Maanen, Leemte in de rechtshulp. — Mr. J. Hollander, Fiscaal Bulletin XIV. — Van de Algemene Raad: Optreden naar buiten / Vraagpunten inzake de Wet Tarieven in Burgerlijke Zaken / Schaduwdoossiers. — Mr. A.J.B. Verheijen, Quandoque Dormitat Bonus Horatius? — Wetgeving: Wettelijke interessen. — Het woord is aan de lezer: Betaling achteraf door on- en minvermogenen? / De Procureurs-declaratie / Voorlopige rechtsbijstand aan on- en minvermogenen. — Mededelingen. — Nieuwe uitgaven. — Personalia.

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, jaargang 1971 - nr. 1.

Eg. I. Strubbe. — J.B. Akkerman ('s Gravenhage), Schets van de rechtshistorische betekenis van het gildewezen. — Alan Watson (Edinburgh), The Imperatives of the Aedilician Edict. — John Gilchrist (Peterborough, Ontario), The Office of the Bishop in the Middle Ages (on: R.L. Benson, The Bishop-Elect, 1968). — Comptes rendus. — Chronique. — Ouvrages reçus.

Cahiers de Droit Européen, jaargang 1971 - nr. 1.

J.V. Louis, Droit et politique des relations extérieures des Communautés européennes. — R. Joliet, Prix imposés et droit européen de la concurrence. — A. Bleckmann, G. Buquicchio, J.L. Fagnart, G. Grimaux-Camus, J.J.M. Tromm, Chronique des décisions nationales 1969 (Allemagne, Belgique, France, Italie et Pays-Bas, 1e partie). — Chronique législative. — Courrier des revues. — Congrès et conférences. — Bibliographie. — Livres reçus.

Journal des Tribunaux, jaargang 1971 - nr. 4738.

Frédéric Bauthier, De la liberté et de la détention au cours de l'instruction. — L. Slachtmuylder, Synthèse des travaux. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Recueil Dalloz Sirey, jaargang 1971 - nr. 12.

Jean-Jacques Dupeyroux, Le déclin de la présomption d'imputabilité (à propos de l'affaire Billy). — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Législation. — Bibliographie.

nr. 13.

Jean-Marie Robert, Nullités de procédure pénale et bonne administration de la justice. — Jurisprudence. — Législation. — Bibliographie.

Revue de Droit Familial, jaargang 1971 - nr. 1.

Jurisprudence.

Archiv für Rechts-und Sozialphilosophie, jg. 1971 - nr. 1.

Niklas Luhmann, Bielefeld, Die Weltgesellschaft. — Kazimierz Opalek, Krakau, Law as a Social Phenomenon. — Britt-Mari Persson Blegvad, Kopenhagen, The Consumer and the Scandinavian Sociology of Law. — Norbert Hoerster, München, Determinismus und rationales Strafen. — Hermann Schweppenhäuser, Lüneburg, Das Individuum im Zeitalter seiner Liquidation. Über Adornos soziale Individuationstheorie. — Ekkehart Krippendorff, Bologna, Deutsche Beiträge zur Friedensforschung. — Werner J. Cahnman, Forest Hills N.Y., Eine Geschichte der Soziologie. — Informationen. — Rezensionen.

Politische Vierteljahresschrift, jaargang 1970 - nr. 4.

Prof. Anatol Rapoport, Ann Arbor, Ueber die Anwendbarkeit der Friedensforschung. — Dr. Walter Euchner, Frankfurt a.M., Freiheit, Eigentum und Herrschaft bei Hegel. — Dr. Rolf Ebbighauw und Dr. Peter Kirchhoff, Berlin, Der angepasste Klassenkampf: Organisation und Politik der DKP zwei Jahre nach ihrer Neukonstituierung. — Dr. Lothar Albertin, Mannheim, Die Legitimität der Herrschaft de Gaulles in der Sicht französischer Politikwissenschaftler. — Literatur.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"